

**Makurre i d̄erewel i Pol nakə a
watsatay naha a
Koriŋte hay
aye
Məfələkwe**

Pol a pa məhay gər i ndo mədzal gər hay ka Yesu ma Koriŋte ahəl i mahəhele ŋgay masulo eye. Koriŋte na, wuzlahgəma nakə ka dala i Gəres zlele eye aye, zlele eye hərwi təv mələtse i kwalalaŋ i yam hay sulo. Beke hay mə dəma haladzay ada ndo i mətawak hay. Ndo haladzay məndze tay na, swa tsa.

Ahəl niye na, Koriŋte hay tə pay bəzay a kule kwa waray wəray.

Pol a tsəne labara tay (zəba 1.11 ta 7.11). Ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu ma Koriŋte, mədzal gər tay madzədza eye tə gər i bazlam hay wal wal.

Mə madədo 1 ka 4, Pol a tsik ka ndo məpe mədzal gər neheye ma Koriŋte aye ada ka ndo neheye a dətay ha Labara Ŋgwalak eye i Yesu Kəriste aye.

Ma madədo 5.1 ka 11.16, Pol a dətay naha ka gər i bazlam hay

Ka 11.17 ka 14.40, Pol faya ma tsikiye ka məndze mə walaŋ i məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu.

Madədo 15 faya ma tsikiye na, Mbəlom a lətse ahaya Yesu abəra ma mədahaŋ, ada pat mekeleŋ eye mədahaŋ hay ta lətseweye abəra ma mədahaŋ dərma.

Andza ðerewel siye neheye Pol a watsa aye, nakay anañ eye a ndøv ta labara hay ada ta mætsike me a ndo hay (madædo 16).

Pol a tsikatay naha me a ndo neheye ma Koriñte aye

¹ Maa watsakum naha ðerewel nakay na, neñ Pol nakæ Mbælom a zla ga hærwi ada nâ tæra ndo i maslañ i Yesu Kæriste aye. A zla ga na, hærwi a yay a gær. Næmay ta malamar kway Sosten, næmaa tsikakum naha me.

² Næmaa watsakum naha a mæhay gær i ndo mæpe mædzal gær hay ka Yesu Kæriste neheye ma gæma i Koriñte aye. Nækurom na, Mbælom kæ pala kurom, kæ pa kurom a hælai i Yesu Kæriste. A zalakum na, hærwi ada kâ tærum ndo ñgay hay, andza a zalatay a ndo neheye tebiye mandza eye kwa ka waray ka waray faya ka dúwulumeye me a Bøy Maduweñ kway Yesu Kæriste aye. Neñgeye na, Bøy Maduweñ kway tebiye.

³ Mbælom Bæba kway ta Bøy Maduweñ kway Yesu Kæriste tâ pa fakuma ñgama ada tâ vëlakum zay.

Wu neheye lele Yesu a vëlatay aye

⁴ Neñ faya na gay naha sisœ a Mbælom huya hærwi kurom, hærwi kæ pa fakuma ñgama hærwi nakæ nækurom madzapa eye tæ Yesu Kæriste aye.

⁵ Ayaw dedek! Ahæl nakæ ka dzapum ta neñgeye na, Mbælom kæ vëlakum wu neheye ñgwalak eye hay tebiye. Andza niye, Mbælom kæ vëlakum tsæved ka mæsære wu neheye dedek eye ada ka slum faya mæða ha wu neheye a ndo hay.

⁶ Andza niye hārwi ahəl nakə nəmaa đakum ha bazlam i Yesu Kəriste aye na, ka təmum tə dərev kurom bəŋbəŋ lele.

⁷ Hārwi niye wu neheye Mbəlom faya ma vəlateye a ndo ŋgay hay aye na, wuray kwa tsekwenə a kətsakum bay, a nəkurom neheye faya ka həbum pat nakə Bəy Maduwenə kway Yesu Kəriste ma maweye aye.

⁸ Mbəlom neŋgeye, ma dzəniye kurom ta gədanə bəŋbəŋ hus ka mandəve eye, hārwi ada pat nakə Bəy Maduwenə kway Yesu Kəriste ma maweye na, wuray kwa tsekwenə ma dədiye kurom ha a sariya bay.

⁹ Kā dzədzarum bay, maa zalakum na, bo i Mbəlom eye ŋgway hārwi ada kâ tərurum nəkurom madzapa eye ta wawa ŋgay Yesu Kəriste Bəy Maduwenə kway. Ada tadə Mbəlom kə tsik, kə gwad ma giye na, ma giye ta dedek andza nakə a tsik aye.

Ndo mape mədzał gər hay ka Yesu ma Korinjtē ta ŋgəna

¹⁰ Malamar ga hay, neŋ faya na gakumeye naha amboh ta gədanə i Bəy Maduwenə kway Yesu Kəriste, bazlam kurom mâ təra na, nəte. Kā ŋgənum ha bo mə walaŋ kurom bay. Dərev kurom mâ təra nəte ada mədzał gər kurom mâ təra nəte dərmał.

¹¹ Malamar ga hay, na tsik andza niye na, hārwi ndo neheye mə gay i Kəlowe aye ta yaw ka təv ga. Ti yaw tə gwedəŋ na, məkəde wuway andaya mə walaŋ kurom haladzay.

¹² A seŋ məgwadəkum na, mey? A seŋ məgwadəkum na, kwa way mə walaŋ kurom faya ma tsikiye wu mekeləŋ eye hay wal wal. Siye

hay tə gwad: «Nəmay na, ndo məpay bəzay a Pol.» Siye hay tə gwad: «Nəmay ndo məpay bəzay a Apolos.» Siye hay tə gwad: «Nəmay na, ndo məpay bəzay a Piyer.» Ndo mekelenj eye tə gwad: «Nəmay na, ndo məpay bəzay a Kəriste.»

¹³ Tə tsik andza niye na, Kəriste manğəna eye wal wal dəw? Ta dar ka mayako mazləlmbada eye hərwi kurom na, neñ Pol bay na gwad bədaw? Ta dzəhuḅ kurom ha a yam na, ta məzele ga bay na gwad bədaw?

¹⁴ Na gay sısə a Mbəlom hərwi na dzəhuḅ ndəray a yam kwa nəte mə walañ kurom bay. Ane tuk na, na dzəhuḅ a yam na, Kərispus ta Gayus dəkdək tsa.

¹⁵ Andza niye ndəray mə walañ kurom ma sliye faya mətsike ta dzəhuḅ ha a yam ta məzele ga na, andaya bay.

¹⁶ Ayaw dedek ɲgway! Na dzəhuḅ Sitefanas a yam ta ndo i gay ɲgay hay dərmak. Tadə ndo mekelenj eye andaya na dzəhuḅ ha a yam na, na sər sa bay.

¹⁷ Kəriste kə sləra ga ahaya madzəhuḅe tay ha ndo hay a yam bay. A gwedeñ: «Do datay ha Labara ɲgwalak eye a ndo hay.» A gwedeñ sa: «Kâ tsik tə metsehe i ndo zezeñ bay.» Tadə na tsikawa tə metsehe i ndo zezeñ na, məməte ɲgay nakə a mət ka mayako mazləlmbada eye na, ma təriye wu kəriye. Ma giye ɲgama bay.

Gədañ tə metsehe i Mbəlom

¹⁸ Labara i məməte i Yesu nakə ta dar na ka mayako mazləlmbada eye a təra ka ndo neheye faya ta dziye na, wu kəriye. Ma giye ɲgama bay. Ane tuk na, nəkway neheye Mbəlom ma təriye

kway ha aye na, ka sarakwa bazlam niye na, gədan i Mbəlom.

¹⁹ Andza nakə tə watsa mə Derewel i Mbəlom na, Mbəlom a gwad:

«Na ta dziye ha metsehe i ndo neheye ta tsah aye.

Na ta kərahiye ndo neheye tə gwad nətēye ndaraw eye hay aye.*»

²⁰ Kə ge andza niye na, ndo i məndzibəra neheye tə gwad: «Ta tsah aye na, metsehe tay eye mənḡay tuk? Ndo neheye tə dzaḡgawa bazlam mapala eye i Yahuda hay aye na, wu tay neheye tə sər aye na, ma dzəniye tay ha kame i Mbəlom daw? Ndo neheye tə sər mətəsike me haladzay aye na, məsəre mətəsike me tay ma dzəniye tay ha kame i Mbəlom daw?» Mbəlom kə da ha, məsəre wu i ndo i məndzibəra hay na, wu nakə kəriye. Ma giye ḡgama bay.

²¹ Ndo i məndzibəra hay ta ḡgatay a wu nakə Mbəlom a ge tə metsehe ḡgay aye. Ane tuk na, ta sər na bay. Hərwi niye, neḡgeye na, faya ma giye məsler tə bazlam neheye faya nəmaa diye ha aye. Nətēye na, tə gwad: «Bazlam neheye na, wu kəriye. Ma giye ḡgama bay.» Ane tuk na, a yay a ḡər a Mbəlom mətəme tay ha ndo neheye tə dzala ha ka bazlam niye hay.

²² Yahuda hay, nətēye a satay mənḡatay a masuwayaḡ hərwi ada nakə ta səriye ha bazlam neheye na, dedek aye. ḡərek hay na, a satay məsəre Mbəlom tə metsehe tay eye wu tay.

²³ Ane tuk na, nəmay faya nəmaa diye ha na, Yesu Kəriste. Nəmaa dawə ha, nəmaa gwadawa: «Kəriste na, ta dar na ka mayako mazləlmbada

---

* **1:19** Ezay 29.14.

eye.» Yahuda hay tə tsəne na, ta təma bay, a ndalatay, ada ndo neheye Yahuda hay bay aye tə gwad: «Bazlam niye na, bazlam nakə kəriye. Ma giye ŋgama bay.»

²⁴ Ane tuk na, ndo neheye Mbəlom a zalatay, a təra tay ha ndo ŋgay hay, kwa Yahuda hay, kwa ndo neheye Yahuda hay bay aye na, ta zəba faya andza wu kəriye təbey. Tə sər ha Yesu Kəriste na, neŋgeye gədan i Mbəlom ada neŋgeye faya ma diye ha metsehe i Mbəlom.

²⁵ Tadə ndo hay ta dzala, ta gwad: «Wu nakə Mbəlom a ge aye, wu kəriye» na, ta sər ha wu nakə tə gwad: «Wu kəriye na, a ze metsehe tay dūh.» Tadə tə dzala ta gwad: «Mbəlom na, gədan ŋgay andaya bay» na, ta sər ha məsler ŋgay nakə tə gwad gədan eye bay aye na, a ze gədan tay dūh.

²⁶ Malamar ga hay, nəkurom neheye Mbəlom a zalakum aye na, nəkurom wu hay tey? Ka dərə i ndo i məndzibəra hay na, ndo i metsehe andaya mə walaŋ kurom haladzay bay. Ndo i gədan andaya haladzay mə walaŋ kurom bay ada ndo neheye tə da a zləm aye andaya mə walaŋ kurom haladzay bay sa.

²⁷ Mbəlom a pala dūh na, ndo neheye ndo i məndzibəra hay tə gwad fataya ta tsah bay aye hərwi ada t̄a təra ndo ŋgay hay. A pala tay ha na, hərwi məpatay horoy a dərə a ndo neheye tə gwad ta tsah aye. Ada Mbəlom a pala ndo neheye ndo i məndzibəra hay tə gwad fataya nəteye bəle eye hay na, hərwi məpatay horoy a dərə a ndo i gədan hay.

²⁸ Mbəlom a pala na, ndo kəriye hay tsa, ta zəba fataya andza wu kəriye mədəva zləm tay andaya bay. A ge andza niye na, hərwi ada mədze tay ha

ndo neheye lele tə da a zləm aye.

²⁹ Mbəlom a pala slala i ndo neheye andza niye na, hərəwi ada ndəray m̄a dəslay ha gər a bo kame ŋgay bay.

³⁰ Maa dzapa kway ha tə Yesu Kəriste na, Mbəlom nəte ŋgweŋ. Hərəwi niye Mbəlom a dəkway ha metsehe ŋgay tə həlay i Yesu. Andza məgwede na, Mbəlom a təra kway ha ndo ŋgwalak eye hay na, tə həlay i Yesu Kəriste. Ada a təməkway ahaya abəra mə mezeleme na, tə həlay i Yesu Kəriste ada ka tərakwa ndo ŋgay hay.

³¹ Andza nakə tə watsa mə Derewel i Mbəlom na, tə gwad: «Ndo nakə a say mäge zlapay aye na, m̄a ge zlapay tə wu nakə Bəy Maduweŋ a ge aye.†»

2

Pol a da ha Yesu Kəriste

¹ Malamar ga hay, neŋ eye ahəl niye na ye naha a gay kurom mədəkum ha wu i Mbəlom nakə maŋgaha eye na, na tsik bazlam neheye a da me aye bay ada na tsik wuray tə metsehe i ndo hay bay.

² Ahəl nakə na ye naha a gay kurom zuk bay aye na, na gwad: «Na ye naha na tsikiye na, ka Yesu Kəriste dəkdek. Na tsikiye wuray mekeleŋ eye bay. Na tsikiye wene wene eye na, ka məməte ŋgay nakə tə dar na ka mayako mazləlmbada eye.»

³ Ahəl nakə neŋ ka təv kurom aye na, gədan ga andaya bay, zluwer a geŋ ada na dzədzar hal-adzay.

---

† **1:31** Zəba ma Zeremi 9.22-23.

⁴ Ahəl nakə na đakum ha bazlam i Mbəlom aye na, na tsikakum tə metsehe i ndo neheye tə gwad ta tsah aye hərwi məvakum gər bay. Ane tuk na, Məsəfəre i Mbəlom a đakum ha ta gədaŋ i Mbəlom bazlam ga nakə na tsikakum aye na, dedək.

⁵ Hərwi niye, ka pum mədzal gər kurom ka Yesu Kəriste na, hərwi ka ŋgatumay a gədaŋ i Mbəlom bəna, a metsehe i ndo hay bay.

⁶ Ndo neheye ta sara ka tsəved i Mbəlom aye na, nəmaa tətikatay metsehe i Mbəlom. Ane tuk na, metsehe i ndo i məndzibəra hay bay ada metsehe i bəy tay neheye faya ta ləviye məndzibəra aye bay. Nəteye na ta dziye.

⁷ Sadzək bay, metsehe nakə na đakum ha aye na, metsehe i Mbəlom. Ahəl niye na, maŋgaha eye, ndo hay tə sər bay. Ahəl nakə kə ge məndzibəra zuk bay aye na, ɓa kə ləva ha bo hərwi mətəme kway ha hərwi ada kâ yakwa a təv məndze ŋgay nakə ta đəslay ha gər aye.

⁸ Metsehe niye na, ndəray kwa nəte mə walaŋ i ndo neheye tə ləva məndzibəra aye ta sər metsehe niye bay. Tadə ta sər na, ta dariye Bəy Maduweŋ kway ka mayako mazləlmada eye bay. Neŋgeye na, məzlaɓ ŋgay a ze kwa mey tebiye.

⁹ Wu niye Mbəlom a ge na, andza nakə mawatsa eye mə Derewel i Mbəlom aye, a gwad:

«Wu nakə Mbəlom a ləva ha bo hərwi ndo neheye ta wuda Mbəlom aye na*,
a ze wu neheye ndo hay ta ŋgatay bay aye tebiye

---

* **2:9** Ezay 64.3.

ada nakə ta tsəne bay kwa wu nakə ta dzala faya bay aye.»

¹⁰ Mbəlom a dā ha metsehe niye na, a nəmay ta gədan i Məsəfəre ŋgay. Məsəfəre na, a sər wu hay tebiye. Kwa wu nakə Mbəlom a dzala mə gər ŋgay aye na, a sər.

¹¹ Maa sər mədzal gər i ndo mekeləŋ eye na, way? Ndo məsəre na andaya bay. Maa sər na, məsəfəre ŋgay eye ŋgway. I Mbəlom na, andza niye dərmak. Maa sər mədzal gər i Mbəlom na, Məsəfəre ŋgay eye ŋgway, ndo mekeləŋ eye a sər bay.

¹² Məsəfəre nakə Mbəlom a vəlakway a nəkway aye na, a yaw abəra ma ndo i məndzibəra hay bay. Məsəfəre na, i Mbəlom eye ŋgway. Mbəlom a vəlakway na, hərwi ada kâ sərakwa wu neheye a vəlakway ta ŋgwalak ŋgay aye tebiye.

¹³ Nəmay, nəmaa tsikawa wu neheye na, nəmaa tsikawa tə metsehe i ndo zezəŋ bay. Bazlam may hay ti yaw na, ma Məsəfəre. Andza niye, nəmaa dāwa ha na, wu neheye a tsik ka Məsəfəre aye a ndo neheye Məsəfəre niye andaya mə dərev tay aye.

¹⁴ Ndo nakə Məsəfəre i Mbəlom andaya mə dərev ŋgay bay aye na, ma sliye faya matəme dedek neheye Məsəfəre faya ma dātay ha a ndo hay aye bay. A tsəne bay, a dzala mə gər ŋgay na, wu kəriye hay, neheye ma giye ŋgama bay aye, bəna tadə ndoweye Məsəfəre andaya mə dərev ŋgay bay na, ma sliye faya mətsəne bay.

¹⁵ Ndo nakə Məsəfəre i Mbəlom mə dərev ŋgay aye na, a sər tay ha ka bo abəra wu hay tebiye. Tadə ŋgwalak eye hay kwa ŋgwalak eye bay na, a sər. Ane

tuk na, ndo hay na, ta sliye faya məsəray naha ka wu nakə ma dzaliye aye bay.

¹⁶ Niye na, andza nakə mawatsa eye mə Derewel i Mbəlom aye, a gwad:

«Wu nakə Mbəlom a dzala aye na, maa sər na, way? Maa day ha wu ka həlay a Mbəlom na, way?†»

Ane tuk na, nəmay neheye Məsəfəre i Mbəlom mə dərev may aye na, nəmaa dzalawa gər na, andza i Yesu Kəriste nakə ma dzaliye dərmak.

3

Ndo mədzal gər hay na, i Yesu

¹ Malamar ga hay ahəl nakə neŋ tə nəkurom aye na, na tsikawakum wu andza nakə na tsikateye a ndo neheye Məsəfəre i Mbəlom mə dərev tay aye bay. Na tsikawakum na, andza a ndo i məndzibəra hay hərwi nəkurom ka tsəved i Yesu Kəriste na, andza wawa ndəriz hay.

² Na tətikakum wu neheye a wur bo bay aye bəna, na tətikakum wu neheye a wur bo aye bay. Nəkurom ka tərūm na, andza wawa ndəriz neheye ta vəlatelye wah dəkdək, ta sliye faya mənde dəf zuk bay aye.

³ Hərwi nəkurom na, huya andza ndo neheye faya ta dzaliye ka wu i məndzibəra aye. Nəkurom faya ka gumeye sələk ka ndo mekeleŋ eye hay. Nəkurom faya ka gumeye məkəde wuway mə walaŋ kurom. Kə ge faya ka gumeye andza niye na, nəkurom ndo i məndzibəra hay mba huya bədaw? Ta dedək nəkurom na, andza nəteye.

---

† **2:16** Ezay 40.13.

⁴ Siye hay tə gwad tə peṡ bəzay na, a neṡ Pol, siye hay tə gwad tə pay bəzay na, a Apolos. Kə ge faya ka tsikumeye andza niye na, nəkurom ka tərūm andza ndo i mändzibəra hay!

⁵ Apolos na, way? Ada neṡ na, way tey? Nəmay na, ndo i məsler i Mbəlom tsa. A slər naha may ka təv kurom hərwi məđakum ha bazlam ṡgay hərwi ada kâ dzalum ha ka Kəriste. Kwa way ma giye na, məsler nakə Mbəlom a đay ha mäge aye.

⁶ Neṡ na, na zəv. Apolos neṡgeye a mbəđay yam. Ane tuk na, ndo mägele ha na, bo i Mbəlom eye ṡgway.

⁷ Andza niye, ndo nakə a zəv wu aye ta ndo nakə a mbəđay yam aye na, nəteye salamay tə sla wuray bay. Mbəlom nəte ṡgweṡ neṡgeye a sla mäge wu, hərwi neṡgeye a sla faya mägele ha wu.

⁸ Ndo nakə a zəv wu aye ta ndo nakə a mbəđay yam aye na, wuray ka ṡgəna tay ha ka bo abəra bay. Ane tuk na, Mbəlom ma vəliye kwa a way merəbe ṡgay andza nakə ma hutiyeye aye.

⁹ Neṡ ta Apolos na, nəmay madzapa eye nəte ma məsler i Mbəlom.

Nəkurom na, ka tərūm andza guvah i Mbəlom. Nəkurom andza gay i Mbəlom dərma.

¹⁰ Mbəlom kə vəleṡ tsəved ta ṡgwalak ṡgay hərwi madazlay a məsler ṡgay tə nəkurom. Neṡ na təra andza ndo nakə a sər madəzle gay, a sər məsler ṡgay lele aye. Ahəl nakə na dazlay a mäge məsler i Mbəlom mə gay kurom aye na, na pa naha mədok aye andza nakə Mbəlom a vəleṡ faya tsəved nā ge aye. Anəke ndo siye ha faya ta đəzliye faya. Kwa way mâ ge metsehe, mâ đəzl faya gay na, lele.

11 Mədok i gay niye na, Yesu Kəriste. Mbəlom a pa na andza mədok. Ndəray ma sliye faya məpe naha mədok mekeleŋ eye sa bay.

12 Ka mədok niye na, ndo siye hay ta dəzliye faya gay ta gura, siye hay ta dəzliye ta bəre, ndo siye hay ta dəzliye tə kwar neheye tsakala eye haladzay aye. Ndo siye hay na, ta dəzliye faya ta mayako, siye hay ta guzer ada siye hay ta dəzliye ta gwavəkw.

13 Pat nakə Mbəlom ma gateye sariya ŋgay a ndo hay aye na, kwa way məsler ŋgay ma bəziye parakka lele hərwi pat eye niye na, ako ma bəziye ha məsler kwa i way. Kwa way ma ŋgateye a məsler ŋgay, kwa lele kwa lele bay, ma ŋgateye.

14 Gay i ndo nakə a dəzl aye, ako ka təma na bay na, ma hutiyə merəbe ŋgay.

15 Ane tuk na, ndo nakə ako ka təma na gay nakə a dəzl aye na, ma hutiyə merəbe ŋgay bay. Mbəlom ma təmiye ha. Ane tuk na, neŋgeye ma təmiye andza ndo nakə a təmaw abəra ma ako i gay aye.

16 Nəkurom tebiye na, gay i mədəslay ha gər a Mbəlom, ada Məsəfəre ŋgay mandza eye mə nəkurom na, ka sərūm təbədew?

17 Tadə ndoweye kə nas ha gay i mədəslay ha gər a Mbəlom na, Mbəlom ma kədiye na ndoweye dərma hərwi gay i mədəslay ha gər a Mbəlom na, tsədəŋna. Gay eye niye Mbəlom mandza eye mə dəma aye na, nəkurom.

18 Ndəray m̄a vay gər a bo ŋgay bay. Tadə ndoweye mə walaŋ kurom kə dzala neŋgeye a tsah andza ndo i məndzibəra hay na, m̄a gər ha. M̄a təra ka dəre i ndo hay dūh na, andza a tsah bay tebiye. Kə ge andza niye na, ma hutiyə metsehe lele eye.

19 Na tsik andza niye na, hārwi wu neheye ndo i mändzibəra hay tə dzala, tə gwad nətēye ta tsah aye na, ka dāre i Mbəlom na, wu kəriye. Andza nakə mawatsa eye mə Derewel i Mbəlom aye na, tə gwad: «Mbəlom ma gəsiye tay ha ndo i metsehe hay ma balay i wewer tay nakə tə ŋga ka bo aye. *»

20 Ma təv mekeləŋ eye tə gwad sa: «Bəy Maduweŋ a sər mädzal gər i ndo i metsehe hay. A sər ha nətēye na, wu kəriye. †»

21 Hārwi niye neŋ faya na tsikakumeye, ndəray m̄a zlapa tə wu nakə ndo mekeləŋ eye a ge aye bay. Sərum ha na, wu hay tebiye na, i kurom dūh.

22 Neŋ Pol, Apolos ada Piyer, nəmay na, i kurom hay tebiye. Kwa mändzibəra, sifa, məməte i kurom tebiye. Wu neheye anəke ta wu neheye kame aye na, i kurom tebiye dərma.

23 Nəkurom na, ndo i Yesu Kəriste hay ada Kəriste, neŋgeye i Mbəlom.

4

Ndo i maslaŋ i Kəriste hay

1 Sərum ha, nəmay na, ndo məge məsler i Yesu Kəriste hay. Mbəlom a vəl wu ŋgay neheye maŋgaha eye ahəl niye na, a nəmay hārwi ada nəmaā dātay ha a ndo hay.

2 Ndo nakə ndo i gay ŋgay a gəray ha wu ŋgay hay, wu kurre a say ka neŋgeye m̄a təra na, ndo i dedək.

3 Neŋ na, tadə faya ka ŋgəlumeŋeye bəzay ka wu na, kwa tsekweŋ wuray a geŋ mə bo haladzay bay. Kwa tadə siye i ndo hay faya ta ŋgələŋeye bəzay neŋ ndo i dedək tsukudu neŋ ndo i dedək bədaw na,

* 3:19 Zob 5.13. † 3:20 Dəmes hay 94.11.

niye na, wuray a geŋ mə bo bay dərmaċ. Kwa neŋ eye na geye sariya a gər bay.

⁴ Neŋ na, na sər wuray nakə mə neŋ na may ha mənese a gər ga aye bay. Ane tuk na, andza məgweĊe mənese andaya faġaya təbey aye bay. Mata ge sariya i gər ga na, Mbəlom bəna ndo hay bay.

⁵ Hərwi niye həlay eye kə ndislew zuk bay na, kâ gum sariya ka siye i ndo bay. Pat nakə Bəy Maduweŋ Yesu ma maweje na, ma bəziye ha wu neheje anəke ma ləvoŋ aje parakka mə dzaydzay. Wu nakə ndo hay tə dzala mə gər tay aje na, ma bəziye dərmaċ. Pat eye niye na, Mbəlom ma zambadeje kwa a way hərwi məsler nakə a ge aje. TaĊə a ge haladzay na, Mbəlom ma zambadeje haladzay. TaĊə a ge tsekweŋ na, Mbəlom ma zambadeje tsekweŋ.

⁶ Malamar ga hay, na Ċakum ha wu neheje ka neŋ ta Apolos aje na, hərwi madzəne kurom hərwi ada kâ tətikum wu nakə mə Ċəma aje. A seŋ na, pumay bəzay a bazlam i Mbəlom lele. Andza niye, kâ gum zlapay ta ndo siye hay bay ada kâ kətsum tay ha ndo siye hay bay.

⁷ Nəkar nakə ka dzala mə gər yak, ka ze siye i ndo hay aje na, nəkar way? Maa vəlaka wu hay tebiye na, Mbəlom bəĊaw? TaĊə maa vəlaka Mbəlom na, ka giye ha zlapay andza ka huta wu niye hay ta ġədaŋ yak na, hərwi mey?

⁸ A'əhəŋ! Nəkurom na, ka hutum wu hay tebiye ba! Ka tərūm ndo neheje zlele eye tsiy ka tsəved i Mbəlom aje na gwad! Ka gwadum nəkurom na, bəy hay. Nəmay na, bəy eye hay təbey. TaĊə nəkurom bəy eye hay ka Ċəre i Mbəlom ta deĊek

na, haḅe lele hārwi ada nəmay ndo i maslaŋ i Kəriste hay nəmaa sliye faya matəre bəy hay dərmaḅ.

⁹ Nəmay na, ndo i maslaŋ i Yesu Kəriste hay, ane tuk na, a ge fagaya ka dəre ga na, andza nəmay ma dəba i siye i ndo hay duk ma təv nakə lele bay aye. Nəmay na, ndo neheye tə gəs tay ha tə gatay sariya, ta diye tay hay mata kəde tay ha kame i ndo hay aye. Na tsik andza niye na, hārwi nəmay ka dəre i ndo i məndzibəra hay ada kwa ka dəre i gawla i Mbəlom hay tebiye na, andza ndo məge dəretsətseh hay hārwi ada ndo i məndzibəra ada kwa gawla i Mbəlom hay t̄a zəba famaya andza wu məge həbaḅ.

¹⁰ Andza niye nəmay na, andza ndo i matərakahaŋ hay. Nəkurom ka dzalum na, ka tsahum hārwi nəkurom madzapa eye tə Kəriste. Ndo hay tə dzala na, nəmay bəle eye hay, ane tuk na, nəkurom ka gwadum nəkurom gədaŋ eye hay. Nəmay na, ndo hay tə kəts may, nəkurom na, faya ta rəhakumeye ha gər.

¹¹ Hus anəke bəgom, may a wur famaya, yam a gamay dərmaḅ. Peteked may manasa eye hay. Faya ta gameye dəretsətseh haladzay, gay may andaya məhəne mə dəma bay, nəmaa təra ndo madzədzə eye hay.

¹² Nəmaa ge məsler ta gədaŋ may hārwi məhute wu məndaŋ.* Ndo hay faya ta tsadameye na, nəmaa dūwulay me a Mbəlom hārwi ada m̄a pa fataya ŋgama. Ahəl nakə ndo hay faya ta gameye dəretsətseh aye na, nəmaa ndza tete, nəmaa matay ha a dəma bay.

---

* 4:12 Məsler hay 18.3.

13 Ndo hay faya ta tsikiye famaya wu lele bay eye na, nāmaa tsikatay bazlam lāfedefede eye duh. Ndo hay tē dzala nāmay ka dāre i ndo i mēndzibēra hay na, andza kwasukwalay kēriye. Hus bāgom tē dzala na, nāmay nāmaa tēra andza wu neheye ndaluḅ eye ndo hay ta fadiye, ta kutsiye ha a pesl aye.

Pol a tsikatay me a wawa ṅgay hay

14 Wu nakə na watsa kanaan aye na, na watsakum hārwi mēpakum horoy a dāre ka wu nakə ka gumeye bay. Na watsa andza nakay na, hārwi nēkurom wawa ga neheye na wudā kurom haladzay aye. A seṅ mēḍakum ha metsehe.

15 Kwa tadə ndo hay wal wal haladzay ta ḍakum ha mēpay bēzay a Yesu Kēriste bēbay na, bēba kurom hay haladzay bay. Bēba kurom na, nāte. Neṅ na tēra bēba kurom na, hārwi maa ḍakum ha Labara ṅgwalak eye na, neṅ ada nēkurom ka pum mēdzal gār ka Yesu Kēriste.

16 Bēba kurom na, neṅ sa, faya na gakumeye amboh, tērum andza neṅ.

17 A seṅ na, gum andza niye. Hārwi niye na slēriye naha Timote ka tēv kurom hārwi ada mā ye naha mā makum ahaya a gār mede ga ka tsāved i Yesu Kēriste. Wu nakə ma diye naha ma tētikakumeye na, wu nakə na tētikawatay a ndo hay kwa ka waray aye. Tsənum! Timote na, neṅgeye wawa ga, na wudā na haladzay. Ada neṅgeye na, ma giye mēsler i Bēy Maduweṅ Yesu ta tsāved eye lele.

¹⁸ Na sər ha, siye i ndo hay ta zəba faya na ye naha ka təv kurom zuk bay na, tə dzala na, na diye naha sa bay, hərwi niye faya ta dəslay gər a bo tay.

¹⁹ Ane tuk na, tadə Bəy Maduweŋ kway kə vələŋ tsəved na, na diye naha bəse. Na ndisl naha na, na səriye ha ndo neheye faya ta giye zlapay aye na, na zəbiye fataya təday. Na səriye ha ta tsikawa na, bazlam kəriye tsa tsukuđu ta huta gədan i Mbəlom daw?

²⁰ Na tsik andza niye na, hərwi mələve i Bəy i Mbəlom nakə ma ləviye. A sər bo na, ma gədan bəna mə bazlam hay kəriye dekdek tsa bay.

²¹ A sakum na, wuye mey? Ahəl nakə aza na diye naha aye na, a sakum nâ zla naha mandalaḅa ka həlay hərwi makəte kurom ha daw? Kəgəbay ka mbədumeye ha dərev kurom ada neŋ na diye naha tə bazlam ləfedede eye hərwi mədakum ha na, na wuda kurom daw?

5

Wu nakə a ge horoy mə walaŋ i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu aye

¹ Na tsənawa wu hay ka nəkurom. Ndo hay tə gwad na, faya ka gumeye wu nakə lele bay aye. Kwa ndo neheye tə sər Mbəlom bay aye na, faya ta giye slala i wu niye bay. Tə gwedeŋ na, ndo ta həna ta ŋgwas i bəba ŋgay.*

² Ada ka dəsrumay ha gər a bo duh na, kəkay? Tuwum duh hərwi mənese kurom. Ndo nakə faya ma giye andza niye ka gərurum ha na, kəkay?

---

* **5:1** Levitik 18.8; Bazlam mapala eye masulo eye 23.1.

³ Neŋ na, na ge na sariya eye tsiy andza nəkway ka bo dziye. Neŋ mə walaŋ kurom bay, ane tuk na, dārev ga mandza eye tə nəkuro.

⁴ Na ge sariya nakay ta gədaŋ i Bəy Maduweŋ kway Yesu. Wu nakə na tsikakumeye naha aye na, hayum gər ada dārev ga ma ndziye tə nəkuro. Gədaŋ i Bəy Maduweŋ kway Yesu ma ndziye tə nəkuro dərma.

⁵ Ahəl nakə ka hayum gər aye vəlumay ha ndo niye a həlay i Fakalaw hərwi ada Fakalaw mâ nas ha slo i bo ŋgay. Mâ nas ha slo i bo ŋgay na, hərwi ada Mbəlom mâ təma ha pat nakə Bəy Maduweŋ kway Yesu ma maweye.

⁶ Ka dəslumay ha gər a bo na, hərwi mey? Mədəslay ha gər a bo na, lele bay. «Gəde tsekweŋ a kwasa ha wu tebiye» na, ka sərūm təbədew? Andza niye mezeleme tsekweŋ na, ma nasiye wu na, ka sərūm təbədew?

⁷ Zlum na mezeleme niye andza gəde abəra mə walaŋ kurom hərwi ada kâ tərūm tsədəŋŋa andza wu nakə gəde faya bay aye. Na sər ha ta dedek, Mbəlom ka təra kurom ha tsədəŋŋa hərwi kə kəd təbaŋ hərwi ada kâ hatsakwa magurlom i Pak ta neŋgeye. Təbaŋ eye niye na, Yesu Kəriste nakə a mət hərwi kway aye.†

⁸ Hatsakwa magurlom lele. Ane tuk na, hatsakwa magurlom tə makwala wedeye, gəde mâ ge mə dəma bay. Tərakwa ndo neheye tsədəŋŋa eye. Pakway bəzay a tsəved i Mbəlom tə dārev kway peteh‡. Gərakwa ha mäge wu neheye lele

† 5:7 Madayaw abəra ma Ezipt 13.7; 12.21. ‡ 5:8 Madayaw abəra ma Ezipt 12.15-20; Bazlam mapala eye masulo eye 16.3.

bay tebiye. Wu niye hay na, andza gāde niye.

⁹ Mə derewel ga nakə na watsakum naha ahəl niye na, na gwadəkum: «Kâ ndzum dziye ta ndo neheye faya ta giye madama aye bay.»

¹⁰ Na tsik andza niye na, ka ndo i mändzibəra hay bay. Hərwi ndo mäge madama hay, ndo i bor hay, məkal hay ada ndo mäge kule hay, nəteye ndo i mändzibəra hay. Məngədatay hərwi mədzepe ta nəteye bay na, haḅe ka deyumeye abəra ma mändzibəra.

¹¹ A'ay! Wu nakə na watsa aye na, na watsa dūh na, ka ndo məpay bəzay a Yesu Kəriste. Tadə ndoweye kə gwad nengeye ndo məpay bəzay a Yesu Kəriste ada faya ma giye madama, faya ma giye bor ka wu i ndo, faya ma giye kule, faya ma tsikiye wu lele bay eye ka ndo hay, faya ma kwayiye ta guzom, faya ma kəliye wu hay na, kâ ndzum ka təv manəte aye ta nengeye bay. A həlay nakə nəkurom mandza eye ka mändzibəra mba aye na, tsəved andaya ka ngənumeye ta nəteye aye bay.

¹² Mata ge sariya i ndo neheye tə pay bəzay a Yesu Kəriste bay aye na, neṅ tədew? Nəkurom dərmak na, ka gumateye sariya na, a ndo neheye ka hayawum gər dziye.

¹³ Mata ge sariya a ndo neheye tə pay bəzay a Yesu Kəriste bay aye na, Mbəlom. Gum andza nakə mawatsa eye mə Derewel i Mbəlom na, a gwad: «Həharum na ndo nakə faya ma giye wu nakə lele bay aye abəra mə walaṅ kurom.Š»

6

Ndo məpay bəzay a Yesu Kəriste hay ta wuda ka bo bay

¹ Tadə faya ka tərume ye mə walaŋ kurom na, ka yawum ka təv i ndo mäge sariya neheye tə sər Mbəlom bay aye na, ka gum andza niye hərwi mey? Mata ŋənakum ha sariya dūh na, ndo məpe mədzał gər hay ka Yesu.

² Mata gatay sariya a ndo neheye tə sər Mbəlom bay aye na, ndo məpe mədzał gər hay ka Yesu na, ka sərur təbədəw? Kə ge dūh mata gatay sariya a ndo neheye tə sər Mbəlom bay aye nəkurom tuk na, ada ka sərur mäge sariya i wu neheye tsekweŋ tsekweŋ aye bay na, kəkay?

³ Mata gatay sariya kwa a gawla i Mbəlom hay nəkway na, ka sərur təbədəw? Kə ge andza niye na, ka ŋənakweye ha sariya a bo ka məndzibəra bəna kemey?

⁴ Tadə ka tərur mə walaŋ kurom na, ka diyum-eye ha ka təv i ndo neheye tə sər Mbəlom bay aye na, kəkay? Nətəye na, wuray kə dzapa kurom ha kwa tsekweŋ bay. Ane tuk na, a sakum tã ŋənakum ha sariya na, ma kəkay?

⁵ Horoy a gakum təbədəw? Ndo nakə a tsah ma tsikakumeye me a zləm aye na, andaya mə walaŋ kurom ndo məpay bəzay a Yesu Kəriste hay təbədəw?

⁶ Ndo məpay bəzay a Yesu ma wudiye ka malamar nakə faya ma pay bəzay a Yesu andza neŋgeye na, lele bay. Ada kwa ka təv i ndo neheye tə sər Mbəlom bay aye ka wudawum.

⁷ Ka wudumeye ka bo mə walaŋ kurom na, lele bay. Ka wudum ka bo mə walaŋ kurom na, ka dədəm abəra ka tsəved i Mbəlom. Ka sakumay

naha a ndo neheye faya ta gakumeye mənese aye. Tadə ta kəlakum na wu kurom na, gəsüm dərev, kâ wudum fataya bay.

⁸ Ane tuk na, ka gəsüm dərev bay, faya ka gumateye wu lele bay eye a siye ndo hay dūh. Faya ka kəlumeye wu i ndo hay, kwa nəteye malamar kurom hay ka tsəved i Mbəlom bəbay na, faya ka kəlumeye tay ha.

⁹ Ndo neheye faya ta giye lele bay eye ta diye a Bəy i Mbəlom bay na, ka sərüm təbədew? Kâ vumay gər a bo kurom bay. Sərüm ha na, ndo neheye faya ta giye madama, ta giye kule, faya ta həniye ta ŋgwas i ndo hay ada ndo neheye tə zla hasləka ta təra ha andza ŋgwas eye,

¹⁰ ndo makəle wu i ndo hay, ndo mäge dərə ka wu i ndo, ndo məkway eye hay, ndo mətsadətay a ndo hay, ndo mabuwe siye i ndo hay ta gədan, slala i ndo neheye tebiye na, ta diye a Bəy i Mbəlom bay.

¹¹ Ahəl niye na, siye i ndo hay mə walaŋ kurom tə gawa wu neheye lele bay aye. Ane tuk na, Məsəfəre i Mbəlom nakə faya ka dəslakweye ha gər aye kə pəsakum ha mezeleme kurom ada kə bara kurom. Kə pala kurom hərwi ada kâ tərüm ndo i Mbəlom hay. Ka təra kurom hay tsədanŋa kame i Mbəlom. A ge andza niye na, hərwi ka pum mədzal gər ka Bəy Maduweŋ Yesu Kəriste.

Bo na, hərwi mazambaɗay a Mbəlom

¹² Ndo siye hay mə walaŋ kurom tə dzala mə gər tay na: «Tsəved andaya ka mäge wu hay tebiye.» Ane tuk na, wu tebiye lele hərwi kurom bay. «Tsəved andaya ka mäge wu hay tebiye.» Ane tuk na, a seŋ matəre beke i wu bay.

¹³ Ka gwadūm sa: «Mbēlom a ge wu mēnday na, hārwi huđ, a ge huđ hārwi wu mēnday dērmak.» Ayaw dedek, ane tuk na, Mbēlom ma dziye tay ha sulo tay eye tebiye. Mbēlom a lambađ bo na, hārwi mēge ha madama bay. A lambađ na, hārwi ada kâ dēslakway ha gār a Bēy Maduweŋ kway đuh, hārwi neŋgeye faya ma tsēpiye bo kway.

¹⁴ Mbēlom kē lētse ahaya Bēy Maduweŋ kway Yesu abēra ma mēdahaŋ. Mâ lētsakway ahaya abēra ma mēdahaŋ ta gēdaŋ ŋgay dērmak. Ka lētsakweye abēra ma mēdahaŋ tē slo i bo kway tebiye.

¹⁵ Nēkurom siye i bo i Yesu Kēriste na, ka sērum tēbēdew? Na sliye faya mabuwe siye i bo i Yesu mēvēlay ha a ŋgwas mēge madama đaw? A'ay, ma giye bo andza niye bay!

¹⁶ Ka sērum bēđaw? Nđowe ye kē vēlay ha bo ŋgay a ŋgwas mēge madama na, nēteye sulo ta tēra bo nēte. Andza nakē tē watsa mē Derewel i Mbēlom, Mbēlom a gwad: «Nđo hay sulo na, ta tēriye bo nēte.*»

¹⁷ Ane tuk na, nđo nakē kē vēlay ha bo ŋgay a Bēy Maduweŋ Yesu aye na, neŋgeye ta Bēy Maduweŋ, đērev tay nēte.

¹⁸ Hārwi niye, kâ gum madama bay. Siye i wu neheye nđo hay faya ta giye na, bo tay madzapa eye tē wu niye hay bay. Ane tuk na, nđo nakē faya ma giye madama aye na, a gay wu nakē lele bay aye a bo ŋgay.

¹⁹ Bo kurom na, gay i mēdēslay ha gār a Mēsēfēre Tsēdaŋŋa eye na, ka sērum bēđaw? Mbēlom a

---

* **6:16** Madazlay i wu hay 2.24.

vəlakum Məsəfəre Tsədanŋa eye ada ma ndziye mə dərev kurom. Maa ləvay gər a bo kurom hay na, bo kurom eye bay. Maa ləvay gər na, Mbəlom.

²⁰ Mbəlom a mbəda kurom ahaya tə wu nakə tsakala eye haladzay aye. Hərwi niye dəslumay ha gər a Mbəlom tə bo kurom.

7

Bazlam i məzle bo

¹ Anəke na, na mbədəkumeye naha ka bazlam kurom nakə ka watsumenew a dərəwel aye. Ayaw! Tadə hasləka kə zla ŋgwas bay na, kə ge lele.

² Ane tuk na, lele eye na, hasləka mâ zla ŋgwas ada ŋgwas mâ ye a zal hərwi ada tâ ge madama bay.

³ Hasləka mâ kərah məhəne ta ŋgwas ŋgay bay, ŋgwas dərmaç mâ kərah məhəne tə zal ŋgay bay.

⁴ Bo i ŋgwas na, i ŋgay eye ŋgway bay. Bo ŋgay na, i zal ŋgay dərmaç. Bo i hasləka bəbay na, i ŋgay eye ŋgway bay. Bo ŋgay na, i ŋgwas ŋgay dərmaç.

⁵ Andza niye, hasləka ta ŋgwas ŋgay na, tâ kərah ha a bo məhəne bay. Tadə agəna nəteye salamay ta gwad ayaw na, ta sliye faya məhəne bay məndze tsekweŋ tsa hərwi mađuwulay me a Mbəlom. Kâ ndzum wal wal məndze haladzay bay, Fakalaw ma ta vakumeye gər hərwi nakə ka gumay met-sehe a bo kurom bay aye.

⁶ Wu nakə na tsikakum ka məzle bo aye na, na tsikakum na, gum tə kutoŋ bay. Tadə ka gum andza nakay na, ka gum mənese bay.

⁷ Tadə neŋ na, na gwadiye ŋgama ndo hay tebiye tâ ndza andza neŋ ze ŋgwas. Ane tuk na, ta dedək ma giye lele bay hərwi Mbəlom a vəl ŋgwalak kwa

a way andza nakə a say məge aye. Ndo siye hay a vəlatay gədaŋ məpay bəzay ta ŋgwas. Ndo mekeleŋ eye hay tə sər məndze ze ŋgwas ta gədaŋ i Mbəlom.

⁸ Anəke, neŋ faya na tsikakumeye a nəkurom madakway i ŋgwas ta nəkurom neheye ka zlum ŋgwas zuk bay aye. Neŋ faya na gwadəkumeye: Lele na, ndzum andza neŋ. Kâ zlum ŋgwas bay, nəkurom ŋgwas hay bəbay kâ yum a zal bay.

⁹ Ane tuk na, kə ge ka mbumeye faya məndze tətə bay na, hasləka mâ zla ŋgwas, ŋgwas mâ ye a zal. Ngama hasləka mâ zla ŋgwas, ŋgwas dərmaḡk mâ zla zal tə bəmalə nakə bor i bo ma gəsiye kurom aye.

¹⁰ Anəke faya na tsikateye a ndo neheye nəteye ta ŋgwas tay hay aye, kəgəbay nəteye tə zal tay hay aye. Maa tsik bazlam nakay na, neŋ mahəgeye bay. Maa tsik na, Bəy Maduweŋ Yesu Kəriste. A gwad: ŋgwas mâ gər ha zal ŋgay bay.

¹¹ Kə ge ŋgwas eye kə gər ha zal ŋgay na, mâ zla zal mekeleŋ eye bay. Taḡə kə ge a say zal sa na, mâ ma ta dəba ka təv i zal kurre eye tâ ma ka bo. Hasləka dərmaḡk mâ həhar na ŋgwas ŋgay bay.

¹² Anəke na tsikateye naha a ndo mekeleŋ eye hay nakə aḡəna ŋgwas kə dzala ha ka Yesu bay nəteye mandza eye aye. Maa tsik na, neŋ bəna Bəy Maduweŋ Yesu bay. Faya na tsikiye: Taḡə ndoweeye ŋgwas ŋgay kə dzala ha ka Yesu zuk bay na, taḡə ka təma məndze tə neŋgeye na, mâ həhar na bay.

¹³ Hərwi ŋgwas nakə kə dzala ha ka Yesu aye na, andza niye dərmaḡk. Taḡə zal ŋgay kə dzala ha ka Yesu bay ada taḡə a say məndze ta ŋgwas ŋgay na, ŋgwas mâ kərah məndze mə gay ŋgay bay.

¹⁴ Na tsik andza niye na, hārwi zal ŋgay nakə kə dzala ha ka Yesu zuk bay aye na, neŋgeye i Mbəlom hārwi ŋgwas nakə a dzala ha ka Yesu aye. Hārwi ŋgwas nakə kə dzala ha ka Yesu zuk bay aye na, andza niye dərmaḱ. Kə ge zal mapa gər eye ka Yesu na, ŋgwas ŋgay na, i Mbəlom dərmaḱ. Taḁə kə ge andza niye bay na, wawa tay ta tərīye andza ndo neheye tə sər Mbəlom bay aye. Ane tuk na, wawa tay hay nətēye ta təra andza niye bay, Mbəlom kə pa tay hay a walaŋ i ndo ŋgay hay.

¹⁵ Kə ge ndoweye kə dzala ha ka Yesu bay, taḁə a say məgər ha ndo neŋgeḁ na, m̄a ye. Taḁə kə gər ha, ki ye ŋgway na, hasləka kəgəbay ŋgwas, m̄a dzala wuray bay. Hārwi ŋgay na, mənese andaya bay. A yay a gər a Mbəlom hārwi ada k̄a ndzum zay.

¹⁶ A nəkar ŋgwas mapa gər eye ka Yesu, taḁə Mbəlom ma tərīye ha zal yak hārwi yak na, ka sər ḁaw? A nəkar zal mapa gər eye ka Yesu, taḁə Mbəlom ma tərīye ha ŋgwas yak hārwi yak na, ka sər ḁaw? Ka sər bay tebiye.

Ndzum andza nakə Mbəlom a zalakum aye

¹⁷ Ane tuk na, kwa way m̄a pay bəzay a tsəved nakə Bəy Maduweŋ a vəlay aye ada m̄a ndza andza nakə ahəl niye a zalayaw hārwi ada m̄a pay bəzay aye. Wu nakay na tsikakum aye na, wu nakə neŋ faya na tətikateye a ndo hay ma məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu aye.

¹⁸ Taḁə Mbəlom a zalaka nəkar maḁəsa bo eye na, ndza maḁəsa bo eye. Kə ge taḁə Mbəlom a zalaka nəkar maḁəsa bo eye bay na, k̄a gwad «Na ḁəsiye bo» bay.

¹⁹ Agəna nəkar madəsa bo eye, kəgəbay agəna nəkar madəsa bo eye bay na, kame i Mbəlom na, nəte. Wu nakə ma giye ḡgama mə dəma aye na, andaya bay. Wu nakə ma dzəniye kame i Mbəlom aye na, marəhay ha gər a bazlam i Mbəlom mapala eye.

²⁰ Kwa nəkar kəkay, kəkay na, Mbəlom a zalaka ka məndze andza niye.

²¹ Agəna Mbəlom a zalaka ahəl niye nəkar beke eye na, mâ dzəma kar bay. Ane tuk na, tadə ka hutiyə tsəved matərə ndo barbarra eye ka ləviye gər yak aye na, lele dərma sa tsa.

²² Na gwad tadə nəkar beke eye kâ dzəma wuray bay na, hərwi tadə ahəl niye Bəy Maduweḡ Yesu Kəriste a zalaka nəkar beke eye na, sər ha Bəy Maduweḡ Yesu Kəriste kə təma kar ahaya abəra ma beke i mezeleme. Sa na, ndo nakə beke eye bay Bəy Maduweḡ Yesu Kəriste a zalay ka məpay bəzay aye na, ka təra beke i Kəriste.

²³ Nəkurom tebiye, kwa beke kwa beke eye hay bay, Mbəlom a mbədə kurom ahaya na, tə wu nakə tsakala eye haladzay aye. Nəkurom na, ndo ḡgay hay. Hərwi niye kâ pumay bəzay a mədzaḡ gər i ndo hay andza nakə beke hay faya ta pay bəzay a ndo i gay tay hay aye bay.

²⁴ Malamar ga hay, neḡ faya na tsikakumeye. Kwa way mâ ndza andza nakə ahəl niye Mbəlom a zalay aye. Mâ ndza kame i Mbəlom na, andza niye.

Ndo neheye ta zla bo zuk bay aye

²⁵ Anəke na, neḡ faya na tsikiye ka hasləka neheye ta zla ḡguas zuk bay ada tə dem neheye ta ye a zal zuk bay aye. Wu nakə na tsikiye aye na,

Bøy Maduweñ Yesu a tsikenñ bay. Na tsikiye na, wu nakə na dzala mə gər ga aye tsa. Ane tuk na, ka slumeye məpe faya mədzal gər hərwi neñ na, ndo dedek eye kame i Mbəlom ta gədañ i Bøy Maduweñ Yesu.

²⁶ Na zəba ka dəretsətseh nakə faya ka sakweye a həlay nakay anəke aye, na dzala na, lele məndze andza nakə tə ndzawa aye.

²⁷ Kə ge ka zla ñgwas tsiy na, kâ həhar na bay. Tadə ka zla ñgwas zuk bay na, ndza andza niye, kâ pəla tsəved ka məzle ñgwas bay.

²⁸ Ane tuk na, kwa tadə hasləka kə zla ñgwas bəbay na, kə ge mənese bay. Tadə dem kə zla zal na, kə ge mənese bay dərma. Ane tuk na, sərma ha na, ndo neheye ta ñgwas tay hay aye kəgəbay tə zal tay hay aye na, faya ta siye dəretsətseh haladzay ka məndzibəra. Hərwi niye na gwad lele məndze ze məzle ñgwas kəgəbay ze məzle zal hərwi ada kâ hutakwa dəretsətseh bay.

²⁹ Malamar ga hay, gər i bazlam nakə a señ mətsikakum aye na, anañ: Həlay nakə Mbəlom a vəlakway aye na, mazlambar ma slaweye. Hərwi ma dazlay anəke hus mede kame na, ndo neheye ta zla ñgwas aye ta ndza ka tsəved i Mbəlom andza i ndo neheye ta zla ñgwas bay aye.

³⁰ Ndo neheye faya ta tuwiye na, t̄a gay məsler a Mbəlom andza nəteye faya ta tuwiye bay aye. Ndo neheye faya ta ñgwasiye na, t̄a gay məsler a Mbəlom andza nakə nəteye faya ta ñgwasiye bay aye. Ada ndo neheye faya ta səkəmiye wu hay aye na, t̄a zəba faya ka wu nakə ta səkəm aye andza wu kəriye.

³¹ Ndo neheye faya ta giye mäsler tə wu i mändzibəra aye na, tã ndza andza nakə nətəye faya ta giye ha mäsler tə wu niye hay bay aye, hərwi mändzibəra nakay anan mandza eye anəke na, ma ndəviye.

³² A seŋ na, kã dzalum wuray bay. Ndo nakə ŋgwas andaya faya bay aye na, ma piye mädzal gər ŋgay tebiye ka mäsler i Bəy Maduweŋ Yesu. Ma giye andza niye na, hərwi neŋgeye mâ yay a gər a Bəy Maduweŋ Yesu.

³³ Ndo nakə ta ŋgwas aye neŋgeye, ma dzaliye na, ka wu i mändzibəra. A say mäge na, wu nakə a yay a gər a ŋgwas ŋgay aye.

³⁴ Andza niye mädzal gər ŋgay na, sulo. Ŋgwas na, andza niye dərma. Ŋgwas nakə zal ŋgay andaya bay aye tə dem nakə ki ye a zla zal zuk bay ta pa mädzal gər tay ka mäsler i Bəy Maduweŋ Yesu. A satay məvəlay ha dərəv tay tə bo tay a Mbəlom. Ŋgwas nakə zal ŋgay andaya neŋgeye a dzala na, ka wu i mändzibəra, a say mäge wu nakə a yay a gər a zal ŋgay aye.

³⁵ Na tsikakum andza niye hərwi madzəne kurom đuh bəna hərwi məgakum me bay. A seŋ đuh na, mede kurom mâ ge lele ada kã pumay bəzay a Bəy Maduweŋ tə dərəv kurom peteh.

³⁶ Anəke na tsikiye na, ka gawla ta mädəl ŋgay. Tadə gawla a zəba faya a say mädəl ŋgay ka zal ada ma geye mənese na, tã zla bo. Tã ge mənese bay.

³⁷ Ane tuk na, tadə gawla kə dzala ta dedek đuh ma zliye mädəl ŋgay bay na, ada tadə a dzala tə dərəv ŋgay peteh ndəray a gay me ka mazole bay, bo ŋgay eye a dzala ŋgway ada ma sliye mändze tətə na, a ge niye na, lele.

³⁸ Andza niye, ndo nakə kə zla dahəlay aye na, kə ge lele. Ndo nakə kə zla dahəlay bay aye na, kə ge lele haladzay sa tsa.

³⁹ Ngwas tə zal ηgay ta ndziye na, huya. Tadə zal ηgay kə mət na, ma sliye faya məzle zal mekelenj eye andza nakə a say aye. Ane tuk na, lele eye ma zliye na, ndo məpa gər eye ka Yesu.

⁴⁰ Neη na dzala, mâ ndza mahəngeye, hərwi ma ta ndziye ma sifa ta məηgwese eye ma ziye nakə neηgeye tə zal aye dūh. Wu nakə na tsik aye na, sər ha maa deη ha na, Məsəfəre i Mbəlom.

8

Wu nakə makədəy a kule aye

¹ Matsətsehe kurom nakə ka tsətsahum hərwi slo nakə ta tawal ha kule aye na, ta dedek nəmaa sər ha tebiye andza nakə ka tsikum aye. Ane tuk na, məsəre wu na, ndo hay ta dəslay ha gər a bo. Duh wu nakə ma dzəniye ndo hay hərwi ada kâ yakwa kame kame aye na, mawudə bo nakə ka wudakweye bo nəte nəte mə walaη kway aye.

² Tadə ndoweye kə dəslay ha gər a bo ada a dzala mə gər ηgay neηgeye, a sər wu hay na, niye a bəz ha na, a sər wu hay andza nakə a say a Mbəlom aye zuk bay.

³ Ane tuk na, ndo nakə ma dəslay ha gər bo ηgay andza niye təbey aye na, a wudə Mbəlom dūh. Mbəlom a sər ha, a gwad: «Ndo nakay na, ndo ga.»

⁴ Slo nakə ta tawal ha kule aye na, ka həpədakweye bay tsukudū ka həpədakweye dāw? Wu nakə neη na dzala aye na, anaη: Ka sərakwa

ha kule na, wu dedek eye bay. Ka sarakwa ha Mbəlom na, nəte ɲgweɲ bəna siye hay andaya bay.

⁵ Dedek, siye i ndo hay tə gwad na, mbəlom hay andaya haladzay ma magərmbəlom ada ka məndzibəra. Ka nəteye na, dedek mbəlom hay andaya haladzay ada bəy maduweɲ hay andaya haladzay.

⁶ Ane tuk na, kwa andza niye bəbay na, nəkway ka sarakwa Mbəlom na, nəte ɲgweɲ tsa. Neɲgeye Bəba kway. Wu neheye ka məndzibəra aye tebiye a yaw na, mə həlay ɲgay. A ge kway na, hərwi ada kə tərakwa ndo ɲgay hay. Bəy kway na, nəte tsa dərma. Neɲgeye na, Yesu Kəriste. Wu hay tebiye ti yaw na, mə həlay ɲgay, ka hutakwa sifa wedeye na, tə həlay ɲgay.

⁷ Ane tuk na, siye i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu ta sər ha, sifa andaya mə kule hay bay na, ta sər ha bay. Ahəl nakə nəteye faya ta həpədiye slo i kule aye, tə dzala mə gər tay andza huya kule na, mbəlom dedek. Ta huta gədaɲ ka tsəved i Mbəlom zuk bay. Tə dzala mə gər tay, tadə ta həpəd slo i kule na, ta ge mənese.

⁸ Azlakwa bay, ka sarakwa ha wu mənday na, ma təriye kway ha ndo ɲgwalak eye hay kame i Mbəlom bay. Kwa tadə ka ndayakwa, ma dzəniye kway bay. Kwa tadə ka ndayakwa bay, ma giye wuray kwa tsekweɲ bay dərma.

⁹ Nəkurom, ka sərur ha ka slumeye faya mənde wu nakə a sakum aye tebiye. Ane tuk na, gum metsehe, bəna ndo neheye ta huta gədaɲ ka tsəved i Mbəlom zuk bay aye na, ta dziye abəra ka tsəved hərwi kurom.

¹⁰ Zəbum təday, nəkar nakə ka sər dedək aye, tadə ndo nakə gədanj ηgay andaya zuk bay kə ηgataka nəkar mandza eye mə gay i matewele kule faya ka həpədiye slo nakə ta tawal ha kule aye, nəkar ka dzala na, ma həpədiye dərmak bədaw?

¹¹ Hərwi niye wu nakə ka ge hərwi ka sər aye na, ma nasiye ha ndo niye gədanj andaya bay aye. Ane tuk na, sər ha neŋgeye na, malamar yak nakə Yesu Kəriste a mət hərwi ηgay aye.

¹² Tadə ka ge andza niye na, ka nasay a malamar yak nakə bəle eye, ka nasay ha mədzal gər ηgay. Ka nasay na, a malamar yak dəkdək bay, sər ha mənese nakə ka ge aye na, ka bo i Kəriste eye ηgway.

¹³ Hərwi niye tadə slo nakə na həpədiye ma diye ha malamar ga a mənese na, na həpədiye slo dāda sa bay, hərwi a seŋ malamar mā dəd abəra ka tsəved bay.

9

Pol a da ha məndze ηgay

¹ Zəbum ka məndze ga təday, neŋ na, na ləva gər ga! Neŋ, ndo i maslaŋ i Yesu na, ka sərur bədaw? Neŋ na ηgatay a Yesu Bəy Maduweŋ kway tə dərə ga! Nəkurom tebiye ka pum mədzal gər ka Bəy Maduweŋ na, hərwi nakə na ge məsler ηgay mə walaŋ kurom aye bədaw?

² Kwa tadə ka dərə i ndo mekeleŋ eye hay neŋ ndo i maslaŋ i Yesu bay bəbay na, nəkurom ka sərur ha. Ka pum mədzal gər ka Yesu Kəriste na, hərwi nakə na dəkum ha Labara Nğwalak eye bədaw? Maa bəz ha neŋ ndo i maslaŋ i Bəy Maduweŋ kway na, nəkurom.

³ Hərwi ndo neheye ta meñeye ha mənese aye na, na gwadateye faya kəkay? Na tsikateye faya,

⁴ neñ na sla da nəkurom ka vəlumeñeye wu mənday hərwi məsler nakə faya na giye bədaw?

⁵ Neñ na sla məzle ŋgwas nakə mapa gər aye ka Yesu, neñ ta ŋgwas ga nəmaa həhaliye salamay andza i Piyer tə siye i ndo i maslañ i Yesu hay ada andza i malamar i Yesu Kəriste hay təbədew?

⁶ Sa na, nəkurom ka dzalum mata ge məsler hərwi məhute ha wu mənday a gər may na, nəmay ta Barnabas dəkdək daw?

⁷ Tadə ndoweye neñgeye ma sidzew na, ma pəliye wu mənday a gər ŋgay daw? A'ay! Andza niye bay. Ndo məfəte kə fət, hohway eye kə nah na, ma ndiye. Ndo mətsəkure gənaw na, ma dıtsiye wah eye ma siye bədaw?

⁸ Wu neheye na tsik aye na, mədzal gər i ndo zezəñ dəkdək tsa bay. Kwa bazlam i Musa mapala eye a tsik faya na, andza niye dərmak.

⁹ Mawatsa eye mə dərəwel i Musa na, a gwad: «Ahəl nakə sla ma giye məsler ma guvah aye na, kâ pay wu ka bazlam bay, gər ha mâ həpəd wu mənday.*» Ka dzalum, Mbəlom a tsik na, ka sla dəkdək dedək daw?

¹⁰ Mbəlom a tsik nakay na, ka nəmay. Ayaw, tə watsa bazlam neheye ahəl niye na, hərwi may. Ndo nakə faya ma fətiye na, mâ pa mədzal gər ta dedək ma hutiyə madagər ŋgay. Ndo nakə faya ma kəzliye daw aye, mâ pa mədzal gər ta dedək ma hutiyə wu mənday.

---

* **9:9** Bazlam mapala eye masulo eye 25.4.

11 Ah lele! Nəmay na, nəmaa dākum ha bazlam i Mbəlom andza nakə ta sləga hulfe a guvah aye. Ka dzalum tadə nəmaa hutīye wu neheye ka mändzibəra aye abəra mə həlay kurom na, lele bədaw?

12 Tadə ta dedek siye i ndo hay faya ta tsətsahiye fakuma wu neheye ta ndiye na, ka dzalum nəmay nəmaa tsətsah na, lele dərma bədaw? Kwa tadə andza niye bəbay na, nəmaa tsətsah wuray abəra mə həlay kurom bay. Dəretsətseh neheye a ndzamay a gər tebiye nəmaa dəma hərwi a say mäge wu nakə ma ŋgərzliye na Labara Ŋwalak eye i Yesu Kəriste bay.

13 Sərum ha na, ndo neheye faya ta giye məsler mə gay i mədəslay ha gər a Mbəlom aye na, faya ta hutīye wu mənday tay mə dəma. Ndo neheye tə kədaway naha wu a Mbəlom ma təv məvəlay wu a Mbəlom aye na, tə hutawa wu mənday tay mə dəma dərma.

14 Ndo neheye faya ta diye ha Labara Ŋwalak eye na, andza niye dərma. Bəy Maduweŋ kway Yesu a gwad ndo hay ta vəlateye wu a ndo neheye faya ta diye labara ŋgay aye.†

15 Kwa tadə andza niye bəbay na, neŋ na tsətsah fakuma wuray bay. Wu nakə na watsa aye na, na watsa hərwi ada kâ slərumeŋew wu bay. Tə bəmalə nakə na tsətsahiye fakuma wu aye na, ŋgama nâ mət. Ndəray mâ nesəŋ ha məŋgwese ga bay.

16 Labara ŋwalak eye nakə faya na diye ha aye na, ma vələŋeye tsəved mäge ha zlapay bay. Maa geŋ faya kutoŋ na, Yesu. Na da ha bay na, dəretsətseh ka gər ga.

† 9:14 Zəba mə Mata 10.10; Luka 10.7.

17 Tacə neŋ eye na dzalay a gər ga na datay ha labara wedeye a ndo hay na, haḅe ta vələŋeye merəḅe ga. Ane tuk na, andza niye bay! Məsler eye nakay na, neŋ na zla tə gər ga bay. Na giye na, hərwi Mbəlom a vələŋ hərwi ada nā ge.

18 Kə ge andza niye na, merəḅe ga na, wuye mey? Merəḅe ga na, faya na diye ha Labara Nḡwalak eye kəriye, faya na tsətsahiye tā vələŋ faya wu bay. Na sliye faya matsətsehe ndo tā vələŋ wu hərwi Labara Nḡwalak eye nakə faya na diye ha aye. Ane tuk na, a seŋ bay.

19 Na ndziye na, na ləva gər ga, ndəray ma sliye faya mələveŋ gər bay. Ane tuk na, na təra beke hərwi ndo hay tebiye na, tə gər ga eye hərwi ada tā yaw tā pa mədzal gər ka Bəy Maduweŋ Yesu.

20 Neŋ mə walaŋ i Yahuda hay na, na ndziye andza nəteye hərwi ada nā həlata ahaya ka təv i Bəy Maduweŋ Yesu. Bazlam i Musa mapala eye na, gədaŋ ŋgay andaya fagaya bay. Ane tuk na, neŋ mə walaŋ i ndo neheye ta rəhay ha gər a bazlam mapala eye na, na giye andza nəteye hərwi ada nā həlata ahaya ka təv i Bəy Maduweŋ.

21 Ahəl nakə neŋ mə walaŋ i ndo neheye tə sər bazlam i Musa mapala eye bay na, na ndziye andza nəteye hərwi ada nā həlata ahaya ka təv i Bəy Maduweŋ dərmaḅ. Andza məgweḅe neŋ na, na rəhay ha gər a bazlam i Mbəlom mapala eye təbey. A'ay! Neŋ faya na rəhay gər hərwi faya na rəhay ha gər a Kəriste.

22 Ahəl nakə neŋ ta ndo neheye ta huta gədaŋ ka tsəveḅ i Mbəlom zuk bay aye na, na ndziye andza nəteye hərwi ada na dzəniye tay ha tā huta gədaŋ

ka təv i Bəy Maduweŋ. Ahəl nakə neŋ ta ndo hay tebiye aye na, na ndziye andza nətēye. Na giye wu nakə na sər aye tebiye hərwi ada nâ təma tay ha siye hay.

²³ Wu neheye na ge tebiye aye hərwi ada Labara Nğwalak eye mâ ye kame kame. Mbəlom mâ pa fagaya ŋgama, ka neŋ ta ndo ŋgay siye hay.

Matətike i ndo mahway hay

²⁴ Sərum ha na, ahəl nakə ndo hay ta hwiye na, ndo mahway nətēye haladzay ta hwiye. Ane tuk na, mata ze ndo siye hay na, ndo nətē tsa, ma hutiyē merəbe i mahway ŋgay. Neŋ faya na gwadakumeye: Gum gədaŋ andza ndo mahway hay hərwi ada kâ hutum merəbe kurom dərma.

²⁵ Ndo neheye a satay mahway lele aye na, ta gəriye ha wu hay wal wal haladzay. Ta tətikiye, ta nduŋiye ha mbəle tay hay lele nakə ada ndo ma sliye faya mazay a ndo neŋged aye ada ma hutiyē merəbe ŋgay aye. Ane tuk na, merəbe ŋgay niye ta vəleye ma ndziye bay, ma nasiye bəse. Nəkway na, nəkway ka tətikakweye mahway kame i Mbəlom hərwi ada kâ hutakwa merəbe nakə ma nasiye dāda bay aye.

²⁶ Hərwi niye neŋ na, na hwiye andza ndo nakə ma hwiye so tsa bay aye. Neŋ bəbay na, andza ndo nakə faya matətikiye məgay duzl a ndo nakə faya ta tətikiye salamay, həlay ŋgay a ma a zay bay aye. Neŋ na, andza ndo nakə ma feye a mətasl kafats kəriye bay.

²⁷ Neŋ eye na geye dərətsətseh a bo ga tə həlay ga eye ada ma gəseŋeye me hərwi ada pat nakə Mbəlom ma ndəviye ha məndzibəra aye na, neŋ

ndo mæde ha bazlam ŋgay a ndo hay nâ tæra ndo i dæba bay.

10

Israyel hay mæ makukulek

¹ Malamar ga hay, wu nakæ a ge bo ahæl niye ta bæba tæte kway hay aye, a seŋ na, mâ makumaw a gær. Mbælom kæ dæræzl tay ha næteye tebiye tæ makukulek. Næteye tebiye ta tas ta bælay nakæ tæ zalay Bælay Ndozza aye.*

² Næteye tebiye Mbælom ka dzæhu6 tay ha mæ makukulek ada ma dælov hærwi ada tâ tæra næteye madzapa eye tæ Musa.

³ Næteye tebiye ta nda wu mænday eye næte nakæ a yaw mæ mbælom aye†,

⁴ ada næteye tebiye ta sa yam eye næte nakæ Mbælom a vælatay aye dærmak. Yam nakay na, yam nakæ a gæzaw abæra ma hotokom aye.‡ Maa vælatay hotokom niye na, Mbælom. Hotokom eye niye na, Kæriste ada a laka tay ha.

⁵ Kwa tadæ ta ŋgatay a masuwayaŋ nakæ Mbælom a ge aye bæbay na, hælay a vay a ndo hay tæ gawa wu nakæ a yay a gær a Mbælom bay aye. Hærwi niye ndo hay ta mæt tolololo mæ kæsaf kwa ka waray.§

⁶ Wu neheye na, ta gakweye daf. Ta vælakweye matæti ke hærwi ada bor i bo kway mâ ye kway ha ka mæge mænese andza næteye bay.*

⁷ Siye hay mæ walaŋ tay tæ dæslay ha gær a kule. Andza niye, tæ watsa a dærewel i Mbælom na, tæ

---

* **10:1** Madayaw abæra ma Ezipt 13.21-22, 14.22-29. † **10:3** Madayaw abæra ma Ezipt 16.4-35. ‡ **10:4** Mæpesle 20.8-11. § **10:5** Mæpesle 14.16, 23, 29-30. * **10:6** Mæpesle 11.4, 34.

gwad: «Ndo hay tə ndza, tə nda wu mənday ada tə sa wu məsay. Tsa na, tə lətse hərwi məge həbađ ta mədəslay ha gər a kule.†» Nəkurom na, kâ tərurum ndo i kule hay andza nəteye təbey.

⁸ Kâ gakwa madama andza siye i ndo neheye mə walaŋ tay aye bay. Nəteye ta mət ada Mbəlom a kəđ tay ha pat eye nəte gwezem kuro kuro sulo gər eye mahkar hərwi nakə tə ge madama aye.‡

⁹ Nəkway na, kâ dzakwa ha Mbəlom andza siye i ndo neheye mə walaŋ tay tə dza ha Mbəlom aye bay. Dədcə a dza tay ha ada ta mət hərwi nakə tə ge andza niye aye.

¹⁰ Kâ guŋguzum ka Mbəlom andza siye i ndo neheye mə walaŋ tay, ta guŋguzay a Mbəlom aye bay. Nəteye niye na, gawla i Mbəlom nakə a kəđawa ndo hay aye kə kəđ tay ha hərwi nakə ta guŋguz aye.

¹¹ Wu neheye tebiye a ge bo aye na, məgatay đaf a ndo hay hərwi ada tã ge metsehe. Tə watsa na wu neheye a Derewel i Mbəlom na, hərwi ada kâ tətikakwa wu neheye, nəkway neheye mandza eye mə həlay nakə mazlambar məndzibəra ma ndəviye aye.

¹² Hərwi niye, ndo nakə a dzala mə gər ŋgay neŋgeye malətsa eye duwirre lele aye na, mã ge metsehe bəna ma ta dəđiye.

¹³ Wu neheye Fakalaw ma dziye kurom ha aye na, wu neheye faya a dzawa tay ha ndo hay aye huya. Mbəlom na, ma dzəniye kway andza nakə a tsik aye. Tadə Fakalaw kə say ma dziye kurom ha na, tə wu nakə ma ziye gədaŋ kurom aye na, Mbəlom ma vəleye tsəved bay. Mbəlom

† 10:7 Madayaw abəra ma Ezipt 32.6. ‡ 10:8 Zəba mə Məpesle 25.1-9.

ma vələkumeye gədan məsəmay naha a mədze i fakalaw nakə ma dziye kurom ha aye.

¹⁴ Malamar ga neheye na wuda kurom haladzay aye, hərwi niye neñ faya na gwadakumeye: Mbəđumay dəba a mədəslay ha gər a kule.

¹⁵ Na tsik niye na, a nəkurom ndo neheye ka dzalum gər lele aye. Dzalum gər ka wu nakə na tsikakum aye na, dedək tsukudu dedək bəđaw?

¹⁶ Ahəl nakə nəkway faya ka ndayakweye wu mənday i Bəy Maduweñ ka təv manəte eye ada ahəl nakə ka gawakway naha sisə a Mbəlom hərwi məse wu nakə ka sawakwa ma gəvet aye na, nəkway tə Yesu Kəriste madzapa eye hərwi bambaz ŋgay bəđaw? Ahəl nakə ka ŋgənakweye peñ ada faya ka ndayakweyeŞ aye na, nəkway madzapa eye tə bo i Yesu Kəriste bəđaw?

¹⁷ Nəkway haladzay, ane tuk na, ka tərakwa andza bo nəte hərwi ka ŋgənakwa peñ eye nəte.

¹⁸ Mum ahaya mədzal gər kurom ka Israyel hay təday. Tə kədawa wu hay ka təv məvəlay wu a Mbəlom. Ndo neheye ta həpədawa slo niye na, nəteye madzapa eye ta Mbəlom.

¹⁹ A señ məgwede na, mey? Andza məgwede kule tə slo ŋgay niye na, wu lele eye hay dāw?

²⁰ A'ay, andza niye bay! Ane tuk na, sərur ha ndo neheye tə sər Mbəlom bay tə kəd aye na, tə kədatay a fakalaw hay bəna a Mbəlom bay. A señ na, nəkurom ka dzapum tə fakalaw hay duh bay!

²¹ Ka zlumeye gəvet i Bəy Maduweñ Yesu Kəriste ka sumeye ha wu məsay ada ka mbəđumeye bo vərələh ka zlumeye gəvet i fakalaw hay ka sumeye.

Ş **10:16** Luka 22.19; 1 Korinje hay 11.23-26.

Sulo sulo na, ma giye bo bay. Ka ndayumeye wu mänday i Bəy Maduweŋ i Yesu Kəriste ada ka mbəđumeye bo vərələh ka ndayumeye i fakalaw hay dərmaŋ na, ma giye bo bay.

²² Ka gakwa andza niye bay bəna mandala eye fakwaya a Bəy Maduweŋ kway. Ka dzalum na, ka zakwa ha neŋgeye ta gədaŋ daw?

Gum wu nakə ma dzəniye siye i ndo hay aye

²³ Ndo siye hay mə walaŋ kurom tə dzala mə gər tay na: «Tsəved andaya ka məge wu hay tebiye.» Andza niye, ane tuk na, wu siye hay ma dzəniye kurom bay. Ndo neheye tə dzala na: «Tsəved andaya ka məge wu hay tebiye.» Ane tuk na, wu siye hay ma dzəniye kway mede kame kame ka tsəved i Mbəlom bay.

²⁴ Kwa way mâ pəla na, wu nakə ma dzəniye ndo hay aye. Kâ pəlum wu nakə ma dzəniye bo kurom eye dəkdek tsa bay. Pəlum wu nakə ma dzəniye ndo hay aye.

²⁵ Tadə a sakum masəkəme slo mə luma na, wuray kwa tsekweŋ mâ gakum faya me bay, səkəmə, həpəđum.

²⁶ Sərum ha na, tə watsa a Derewel i Mbəlom tə gwad: «Məndzibəra tə wu nakə mə dəma tebiye aye na, i Mbəlom Bəy Maduweŋ.*»

²⁷ Tadə ndo nakə kə dzala ha ka Yesu Kəriste bay aye, kə zalaka a gay ŋgay ka mände wu mänday, kə yaka a gər mede na, do. Ka ye naha ta vəlaka wu mänday na, nda. Ka ndiye wu mänday nakay na, faya ka giye mənese tsukudu faya ka giye lele du na, mâ dzəma kar bay.

---

* **10:26** Derewel dəmes hay 24.1.

²⁸ Ane tuk na, tadə kə tsikaka, a gwadaka «Nakay slo i kule» na, kâ həpəð bay. Ka həpəð na, ka nasay ha mədzal gər i ndo niye.

²⁹ Na tsik niye na, ka wu nakə neŋgeye ma dzaliye mə gər ŋgay aye bəna hərwi mədzal gər yak bay.

Agəna ndoweye ma gwadiye: «Neŋ na, tsəved ga andaya mənde wu tebiye. Ka gwedəneye: “Kâ nda bay, ka ta nasay ha mədzal gər i ndo mekelen eye” na, hərwi mey?»

³⁰ Tadə na gay naha sisə a Mbəlom hərwi wu mənday na, na ndiye. Ka meŋeye ha mənese na, hərwi mey?»

³¹ Wu nakə a seŋ mətsikakum aye na, anaŋ: Tadə faya ka ndayumeye wu mənday kwa tadə ka sumeye wu məsay, tadə ka gumeye kwa wu waray na, gum wu nakə ndo hay ta zambaday ha a Mbəlom aye.

³² Kâ gum wu nakə ma dədiye tay ha siye i ndo hay abəra ka tsəved aye bay. Kwa Yahuda hay, kwa ndo neheye nəteye Yahuda hay bay aye, kwa siye i məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu, kâ dədum ha ndəray kwa nəte abəra ka tsəved bay.

³³ Gum andza neŋ nakə faya na giye aye. Wu nakə faya na giye tebiye a seŋ na, mâ yatay a gər a ndo hay tebiye. Na dzala ka wu nakə ma dzəniye neŋ eye bay. Duh na dzala ka wu nakə ma dzəniye ndo hay aye təday hərwi ada Mbəlom mâ təma tay ha.

11

¹ Tərum andza neŋ nakə na təra andza Yesu Kəriste aye.

Haslaka hay ta ηgwas hay kame i Mbəlom

² Neη faya na zambadəkumeye naha hərwi faya ka dzalumeye ka bazlam ga kwa a həlay waray, ada faya ka pumeye bəzay na, andza nakə na tətikakum aye.

³ A seη na, sərūm ha dərmaκ. Yesu Kəriste na, ka gər i haslaka hay tebiye. Haslaka na, ka gər i ηgwas ada Mbəlom na, ka gər i Yesu Kəriste.

⁴ Tadə haslaka ma dūwuleye me a Mbəlom agəna ma tsikiye kame i ndo hay bazlam neheye Mbəlom a dāy ha aye, kə zla dzagwa abəra mə gər bay na, kə tsadāy a Yesu Kəriste nakə bəy ηgay aye.

⁵ I ηgwas na, ahəl nakə faya ma dūwuleye me a Mbəlom agəna ma tsikiye kame i ndo hay bazlam neheye Mbəlom a dāy ha aye, kə ndza kəriye ze məbere dərəkəd a gər na, ka tsadāy a haslaka nakə bəy ηgay aye. A ge horoy andza i ηgwas nakə mahəza gər eye.

⁶ Ngwas nakə a say məbere dərəkəd a gər bay aye na, wal wal tə mədase abəra ka məkwetse bay. Tadə ηgwas kə dəs abəra ka məkwets ηgay kəgəbay a həz na gər na, ka sərakwa niye na, wu nakə ma geye horoy aye. Kə ge andza niye na, mâ gər ha gər kəriye bay, mâ bar a dəma dərəkəd.

⁷ Tadə haslaka ma dūwulay me a Mbəlom na, mâ zla dzagwa abəra mə gər hərwi Mbəlom a ge na na, ka mandzəkət bo ηgay. Ma bəziye ha məzlaḅ i Mbəlom nakə a ze wu hay tebiye aye. Ane tuk na, ηgwas ma bəziye gədan i haslaka.

⁸ Sərūm ha, Mbəlom a ge haslaka na, a ge tə bo i ηgwas bay. A ge ηgwas dūh na, tə bo i haslaka.

⁹ Sa na, Mbəlom a ge hasləka hərwi ɲgwas bay. A ge ɲgwas dɯh na, hərwi hasləka.

¹⁰ Kə ge andza niye na, ɲgwas hay tâ ɓar dərəkəd a gər hərwi mədə ha na, faya ta rəhay ha gər a zal tay hərwi ada mâ ndalatay a gawla i Mbəlom ha bay dərma.

¹¹ Kwa ka təra andza niye bəbay na, nəkway neheye madzapa eye ta Bəy Maduweɲ Yesu Kəriste aye na, ka sərakwa ha ɲgwas na, a ndzay ka həlay na, a hasləka. Hasləka bəbay na, a ndzay ka həlay na, a ɲgwas.

¹² Mbəlom a ge ɲgwas na, tə bo i hasləka. ɲgwas nakə Mbəlom a ge aye bəbay a wa hasləka. Kâ mətəkwa ha gər bay, maa vəl wu tebiye na Mbəlom.*

¹³ Wu nakay na, bo kurom eye tsikumenɲ tey. Tadə ɲgwas ma diye a məhay gər mata dɯwulay me a Mbəlom gər kəriye na, lele dāw? Kə ge lele na, tsikumenɲ.

¹⁴ Ndo hay tebiye kwa ka waray tə sər tadə hasləka kə gər ha məkwets ɲgay ndzəvawwa, i ɲgay na, horoy.

¹⁵ ɲgwas na, tadə kə gər ha məkwets ɲgay zəbol eye na, lele haladzay dɯh. Mbəlom a vəlay məkwets ɲgay mâ ge zəbol eye na, hərwi ada mâ ɲgahay na gər, mâ ndza ndozlayzlayya bay.

¹⁶ Tadə a say a ndoweye məkədə wuway ka bazlam nakay sa na, sərur ha nəmay nəmaa sər na, andza nakay ada siye i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu tə sər tsəved mekeleɲ eye wal bay.

---

* **11:12** Zəba mə Madazlay i wu hay 1.26-27 ada 2.18-23.

*Dafi Bəy Maduweŋ Yesu**Mata 26.26-29; Markus 14.22-25; Luka 22.15-20*

¹⁷ Wu mekelen eye andaya nakə na đakumeye ha aye. Nengeye na, na gakumeye naha faya sisə bay. Tadə na makum ha maŋgok na, hərwi ahəl nakə ka hayum gər mədəslay ha gər a Mbəlom aye na, wu nakə lele eye na, ka gawum bay. Duh ka gawum na, wu nakə lele bay aye.

¹⁸ Hərwi wu nakə kurre na tsəne, tə tsiken aye na, wuye mey? Tə gweden: Ka hayum gər hərwi mədəslay ha gər a Mbəlom na, ka ŋgənwum bo mə walaŋ kurom təv wal wal. Na dzala na, ma giye andza niye dedek tsukufu?

¹⁹ Maŋgəne bo niye na, m̄a ge andaya dedek ŋgway hərwi ada ndo hay t̄a ŋgatay a ndo neheye nəteye faya ta pay bəzay a Yesu tə d̄ərev tay peteh aye.

²⁰ Ane tuk na, ahəl nakə ka hayum gər aye, ka ndayawum na, dafi Bəy Maduweŋ† bay.

²¹ Kwa way a dzalawa na, ka wu m̄ənday ŋgay đekdek tsa, a hway faya bəse ka m̄ənde. Hərwi niye ndo siye hay tə ndzawa tə may ada siye hay nəteye tə kwayawa.

²² Tadə faya ka gumeye andza niye na, ka ndayum wu m̄ənday kurom eye m̄ətagay kurom eye hay bədaw? A sakum matəre ha siye i ndo m̄əpe m̄ədzal gər hay ka Yesu wu kəriye na, hərwi mey? Ka gumeye tay ha ndo i m̄ətawak hay andza niye na lele daw? Na gwadakumeye naha tebiye na, mey? Ka dzalum na, na zambadəkumeye daw? A'ay! Duh na zambadəkumeye bay.

---

† **11:20** Dafi Bəy Maduweŋ; Zəba ka mede 23 hus ka 26, ada Koriñte manəte eye 10.16.

²³ Bazlam neheye na tətikakum aye na, maa tətiken na Bəy Maduweŋ Yesu ada na dākum ha. Ahəl niye ta həvad, ta ta giye faya daf na, a zla peŋ,

²⁴ a gay naha sisœ a Mbəlom. Ma dəba eye na, a ŋgəna ha peŋ niye, a gwad: «Nakay na, bo ga, mavəla eye hərwi kurom. Gum ha andza nakay huya hərwi ada kâ dzalum ha ka neŋ.»

²⁵ Andza niye dərmaŋ, ta ndəv ha mənde wu mənday na, a zla gəvet, a gwad: «Wu məse nakay na, bambaz ga nakə Mbəlom ma bəriye Dzam Wedeye ta ndo hay aye. Ahəl nakə ka sumeye na, gum ha andza nakay anəke aye hərwi ada kâ dzalum ha ka neŋ.»

²⁶ Bazlam i Bəy Maduweŋ neheye tə də ha na, pat pat ahəl nakə faya ka ndayum peŋ andza nakay ada faya ka sumeye wu məse na, nəkurom faya ka dumatay ha a ndo hay parakka, Bəy Maduweŋ kə mət hərwi mətəme kway ha.

²⁷ Hərwi niye ndo nakə kə nda peŋ i Bəy Maduweŋ i Yesu ada kə sa wu məse i Bəy Maduweŋ ka rəhay ha gər bay na, niye na, andza məgwede kə ge mənese ka slo i bo ada ka bambaz i Bəy Maduweŋ Yesu.

²⁸ Andza niye kwa way kə say mənde peŋ ada məse wu məse na, mâ tsətsahay a mədzal gər ŋgay lele təday. Tadə wuray andaya bay na, mâ nda ada mâ sa.

²⁹ Hərwi ndo nakə kə nda peŋ ada kə sa wu məse i Bəy Maduweŋ, tadə ka rəhay ha gər a bo i Bəy Maduweŋ bay, kə ge mənese ada sariya ma gəsiye na.

³⁰ Hərwi niye ndo kurom hay haladzay nətəye dəvats eye hay, siye hay ta ge bəle, ada siye hay ta

mæt.

³¹ Tadə ka tsətsahakwa ka mədzal gər kway təday na, haβe Mbəlom ma gəsiye kway a sariya bay.

³² Ane tuk na, Bəy Maduweŋ Mbəlom ma gakw-eye sariya ada faya ma vəlakweye dəretsətseh na, hərwi ada pat i sariya nakə ma ta giye sariya ka ndo i məndzibəra hay aye na, nəkway kâ dədəkwa a sariya andza siye i ndo hay bay.

³³ Malamar ga hay, ahəl nakə ka hayumeye gər hərwi mənde wu mənday i Bəy Maduweŋ aye na, həbum siye i ndo kurom hay tâ yaw təday.

³⁴ Tadə ndoweye may a wur faya na, mâ ndayaw wu mənday mətəgay təday bəna, ahəl nakə ka hayum gər ka təv manəte eye na, Mbəlom ma gəsiye kurom a sariya hərwi wu neheye faya ka gumeye aye.

Wu siye hay na, ahəl nakə na ye naha aye na, na tsikakumeye.

12

Gədaŋ neheye Məsəfəre Tsədəŋŋa eye ma vəlateye a ndo hay aye

¹ Malamar ga hay, anəke na, na tsikakumeye naha ka gədaŋ neheye wal wal Məsəfəre Tsədəŋŋa eye ma vəlateye a ndo hay aye. A seŋ na, sərum ha lele.

² Sərum ha, ahəl niye ka pum mədzal gər ka Yesu Kəriste zuk bay aye na, ka dəslawumay ha gər a kule mandək eye hay. Gədaŋ i fakalaw a yawa kurom ha ka matewele kule hay.

³ Hərwi niye a seŋ na, sərum ha ndo nakə a tsik me ta gədaŋ i Məsəfəre i Mbəlom aye na, neŋgeye ma sliye faya məgwede: «Mbəlom mâ

vəlay mezeleme a Yesu» na, ma tsikiye bay. Kə ge ta gədan i Məsəfəre Tsədanña bay na, ndaray ma sliye faya məgwede: «Yesu neñgeye Bəy Maduweñ kway» na, ma tsikiye tətə bay.

⁴ Məsəfəre Tsədanña eye na, nəte ŋweñ, ane tuk na, faya ma vəliye gədan hay a ndo hay wal wal hərwi məge wu hay.

⁵ Məsler neheye Bəy Maduweñ a vəlateye a ndo hay hərwi ada tətə ge aye na, məsler eye niye hay wal wal haladzay dərmak, ane tuk na, Bəy Maduweñ Yesu neñgeye na, nəte ŋweñ.

⁶ Tsəved andaya hərwi məge ha məsler hay wal wal haladzay dərmak, ane tuk na, maa vəl gədan eye a ndo hay na, Mbəlom nəte ŋweñ.

⁷ Mbəlom faya ma bəziye ha gədan i Məsəfəre ŋgay kwa mə way tebiye. Faya ma bəziye ha na, ta tsəved wal wal hərwi ada kwa way mə dzəna ndo siye hay.

⁸ Ndo siye hay Məsəfəre a vəlatay gədan ka mətsike bazlam i metsehe. Ndo siye hay, Məsəfəre a datay wu hay ada a vəlatay gədan mətsike parakka. Nəteye tebiye, maa ge məsler mə nəteye na, Məsəfəre eye nəte.

⁹ Ndo mekeleñ eye na, Məsəfəre a vəlay gədan ka məpe mədzal gər ka Yesu Kəriste ta dedek eye. Ndo neñged na, Məsəfəre a vəlay gədan məmbəle ha ndo hay abəra ma dəvats. Maa vəl gədan niye na, Məsəfəre eye nəte ŋweñ.

¹⁰ A vəlatay a ndo siye hay gədan i məge masuwayañ. Siye a vəlatay gədan məde ha bazlam i Mbəlom nakə a tsikatay aye. Siye hay a vəlatay gədan məsəre ha ka bo abəra Məsəfəre Tsədanña

eye ta mäsəfəre ŋwalak eye bay aye. Ndo siye hay a vəlatay gədaŋ mətsike bazlam i gəma neheye tə sər bay aye. Ndo mekeleŋ eye hay a vəlatay gədaŋ məma ha bazlam neheye ndo mekeleŋ eye tə tsik aye.

¹¹ Maa ge məsler niye na, Məsəfəre eye nəte. Neŋgeye nəte ŋgweŋ nakə a vəl wu neheye tebiye aye. A ŋgəna gədaŋ hay wal wal kwa a way andza nakə a say aye.

Ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu na, andza bo i ndo nəte

¹² Zlakwa mandzəkit bo eye tə bo i ndo. Ka sərakwa ha bo i ndo na, nəte. Ane tuk na, wu siye hay wal wal andaya ka bo ŋgay. Kwa hawal hay haladzay ka bo i ndo bəbay na, bo ŋgay na, nəte ŋgweŋ. I Yesu Kəriste bəbay na, andza niye dərmak.

¹³ Nəkway tebiye Mbəlom ka dzəhuḅ kway ha na, ta gədaŋ i Məsəfəre ŋgay hərwi matəre kway ha bo nəte. Kwa Yahuda hay, kwa neheye nəteye Yahuda bay aye, kwa beke hay, kwa neheye nəteye beke hay bay aye. Ada nəkway tebiye ka hutakwa na, Məsəfəre eye nəte, a rah kway ha andza ka sakwa wu məse.

¹⁴ Hawal hay ka bo i ndo na, nəte tsa bay. Nəteye haladzay.

¹⁵ Kwa sik mâ gwad: «Neŋ wal abəra ka bo hərwi neŋ na, həlay bay.» Kwa kə tsik andza niye bəbay na, neŋgeye huya ka bo.

¹⁶ Tadə kwa zləm mâ gwad: «Neŋ wal abəra ka bo hərwi neŋ na, dəre bay.» Kwa kə tsik andza niye bəbay na, neŋgeye huya ka bo.

17 Tadə bo i ndo na, däre dekdek tsa na, ma tsəniye wu hay ma kəkay? Tadə bo i ndo na, zləm dekdek tsa na, wu ma zeye ma kəkay?

18 Ane tuk na, Mbəlom a ge bo i ndo na, andza niye bay. Duh a ge wu neheye ka bo aye tebiye ada a pa na ka membre ka membre andza nakə a say aye.

19 Tadə Mbəlom mâ ge ndo sədok nəte tsa, kə ge faya wu mekelen eye bay na, niye na, ka təra bo daw?

20 Ane tuk na, andza niye bay. Hawal hay andaya ka bo haladzay, ane tuk na, bo na, nəte ŋgweŋ.

21 Tadə kə ge andza niye na, däre ma sliye faya məgwaday a həlay: «A seŋ kar bay» na, ma sliye faya mətsike bay! Gər dərma ma sliye faya məgwaday a sik: «A seŋ kar bay» na, ma sliye faya mətsike bay!

22 Duh wu nakə ka bo ka dzala mə gər yak bəle eye na, azlakwa bay kutoŋ nəteye andaya.

23 Hawal neheye fakwaya ka dəsłakwatay ha gər bay aye na, nəkway faya ka gakwatəye gər lele duh. Hawal neheye faya ka ŋgahakweye abəra ka däre i ndo hay aye na, nəteye na, faya ka gakwatəye metsehe haladzay.

24 Hawal neheye ka bo kway däre a ŋgatay aye na, ŋgama andaya məngehe tay ha aye bay. Mbəlom eye tə gər ŋgay a ge bo i ndo hay na, tâ dəsłay ha gər a hawal neheye tə dəsławay ha gər bay aye.

25 A ge andza niye na, hərwi ada bo mâ ŋgəna wal wal bay. A say duh na, hawal neheye ka bo aye tâ dzəna bo nəte nəte mə walaŋ tay.

26 Tadə hawal nəte ka bo kway faya ma giye

dāretsətseh na, neñgeye tə siye hay tebiye faya ta giye dāretsətseh dərma. Tađə faya ka dāslakway ha gər a hawal neñged nəte na, neñgeye tə siye hay tebiye dərma ta ŋgwasiye.

²⁷ Nəkurom na, nəkurom tebiye ka manəte eye bo i Yesu Kəriste. Kwa way neñgeye hawal i bo i Yesu Kəriste.

²⁸ Mə walaŋ i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu na, Mbəlom a pa tay ha ndo hay hərwi ada t̄a ge məsler ŋgay hay wal wal. A lah məpele təday na, ndo i maslaŋ hay. Masulo eye a pala ndo məde ha bazlam ŋgay hay. Mamahkar eye a pala siye hay hərwi ada t̄a tətikatay bazlam ŋgay a ndo hay. A pala ndo mekeleŋ eye hay dərma hərwi ada t̄a ge masuwayaŋ. Siye hay ndo məmbəle tay ha ndo hay. Siye hay a vəlatay gədaŋ ka madzəne ndo hay. Siye hay a vəlatay gədaŋ mändze tay kame a ndo hay. Siye hay sa na, mətsike bazlam i gəma hay wal wal neheye tə sər bay aye.

²⁹ Andza nakə ka ŋgatumay aye na, Mbəlom a pa tay ha tebiye nəteye ndo i maslaŋ i Yesu daw? Tebiye ndo məde ha bazlam i Mbəlom daw? Tebiye ndo matətikatay bazlam i Mbəlom a ndo hay daw? Tebiye ta giye masuwayaŋ daw?

³⁰ Tebiye ta mbəliye ha ndo hay abəra ma dāvats daw? Tebiye ta tsikiye me tə bazlam i gəma neheye ndo hay tə sər bay daw? Tebiye ta miye ha bazlam daw? A'ay! Ma giye bo andza niye bay.

³¹ Ane tuk na, pəlum wu neheye ŋgwalak eye hay Məsəfəre ma vəlateye a ndo aye hərwi ada k̄a hutum.

Anəke na, na dākumeye ha tsəved lele eye sa, nakə a ze siye hay haladzay hərwi ada k̄a yum tə

dāma.

13

Mawudē bo a ze kwa mey

¹ Kwa tadā na sār mētsike me tē bazlam i gēma hay tebiye, kwa bazlam i gawla i Mbēlom hay, na wudā ndo hay bay na, na tēra andza bēre nakā ta fay na, a lēve ndoy ndoy kēriye tsa aye, kēgēbay andza mendelenj nakā a gatay zlēm a ndo hay aye.

² Tadā kwa gēdanj ga andaya mēdē ha bazlam i Mbēlom, tadā kwa na sār wu hay tebiye, tadā kwa gēdanj ga andaya mētsāne wu i Mbēlom neheye manjaha eye, kwa ta mēdzal gār ga nakā na dzala ha ka Mbēlom aye na gwadāy ha a mahēmba «Lētse, do abēra kananj» ada kē lētse, ki ye, ane tuk na, tadā na wudā ndo hay bay na, nejj na, wuray kēriye.

³ Kwa tadā na ŋgēnatay wu ga hay a ndo i mētawak hay, kwa tadā na tēma tā kal ga ha a ako na dul a dāma hārwi mēdzal gār, tadā na wudā ndo hay bay na, wuray ma gēnjeye ŋgama kwa tsekwenj bay tebiye.

⁴ Ndo nakā a wudā ndo hay aye na, ma giye ŋgatay, ma gateye ŋgwalak a ndo hay, ma giye sēlāk bay, ma giye zlapay bay, ma dēslay ha gār a bo bay.

⁵ Ndo nakā a wudā ndo hay aye na, ma giye wu nakā a ge horoy aye bay, a pēlay wu a gār ŋgay dēkdēk bay, wu a ndalay bay, a ge zēgāle ta ndo hay bay.

⁶ Ndo nakā a wudā ndo hay aye na, mēnese a yay a gār bay, ane tuk na, dērev ŋgay a ŋgwasā dūh na, tē wu neheye ŋgwalak eye.

⁷ Ndo nakə a wudfa ndo hay aye na, a səmay naha a dəretsətseh kwa a həlay waray, kwa kəday a dzala ha ka Mbəlom huya, pat pat a pa mədzal gər ngay na, ka təv i Mbəlom. Neŋgeye mandza eye pat pat bəŋbəŋ.

⁸ Mawudə bo na, a dze təbey. Bazlam i Mbəlom neheye ndo hay tə dəwatay ha a ndo hay aye na, ta ndəviye. Həlay eye ma slaweye, bazlam i gəma neheye faya ka tsikakweye ta ndəviye. Məsəre wu hay neheye ka sərakwa anəke aye ta ndəviye dərma.

⁹ Ma ta giye andza niye hərwi ka sərakwa wu hay tebiye bay. Bazlam i Mbəlom nakə ka dəwakwa tay ha a ndo hay aye bəbay na, ka sərakwa tebiye zuk bay.

¹⁰ Ane tuk na, aza ahəl nakə Mbəlom ma dəkway ha wu neheye ŋgwalak eye dedək aye na, wu neh-eye ka sərakwa tebiye bay aye ta dziye.

¹¹ Tsənum! Ahəl niye neŋ wawa eye mba na, na tsikawa me andza wawa hay. Na tsənawa wu andza wawa hay. Anəke na təra ndo bagwar eye na, məndze ga andza i wawa hay sa bay.

¹² Anəke na, ka ŋgatakway a wu hay lele zuk bay andza ka zəbakwa dəre a malam. Pat eye ma slaweye ka ŋgatakweye parakka tə dəre kway. Anəke na sər wu hay tebiye zuk bay. Pat eye niye na, na səriye wu kwetseh kwetseh andza nakə Mbəlom a sər ga ha kwetseh kwetseh aye dərma.

¹³ Wu neheye ta ndəviye bay aye na, anaŋ nəteye mahkar: Mədzal gər nakə ka dzalakwa ha Mbəlom aye, məpe mədzal gər ka wu nakə ka ta hutakweye ka təv ngay aye ada mawudə bo nakə ka wudakwa

ndo hay aye. Ane tuk na, maa ze wu neheye tebiye na, mawuḏe bo.

14

Siye i bazlam neheye a tsik ka gədaŋ neheye Məsəfəre ma vəlateye a ndo hay aye

¹ Rəzlumay a gər matəre təday na, ndo mawuḏe ndo hay. Pəlum tə dərev kurom peteh gədaŋ neheye Məsəfəre ma vəlateye a ndo hay aye hərwi ada kâ hutum. Gədaŋ nakə kâ pəlum aye a ze siye hay tebiye aye na, məḏe ha bazlam i Mbəlom nakə a tsikakum aye.

² Tadə ndoweje a tsik bazlam i gəma neheye a sər bay aye na, a tsikatay na, a ndo hay bay. A tsikay na, a Mbəlom hərwi ndo hay tə tsənay na bay. A tsik ta gədaŋ i Məsəfəre, wu i Mbəlom neheje maŋgaha eye.

³ Ane tuk na, ndo nakə a datay ha bazlam i Mbəlom tə bazlam i gəma ŋgay aye na, neŋgeje a tsikatay a ndo ŋgay hay. Bazlam ŋgay niye hay na, ma vəlateje gədaŋ. Wu nakə faya ma tsikateje, ma mateje naha dərev hərwi ada tâ gəl, tâ ye kame kame.

⁴ Ndo nakə a tsik bazlam i gəma neheje ndo hay tə sər bay aye na, a dzəna na, bo ŋgay eye ŋgway. Ndo nakə a ḏa ha bazlam i Mbəlom tə bazlam i gəma ŋgay aye na, neŋgeje ḏuh faya ma vəlateje gədaŋ a ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu mahaya gər eye tebiye.

⁵ A seŋ nəkurom tebiye kâ tsikum me tə bazlam i gəma hay. Ane tuk na, kutoŋ ndo məma ha mâ ge andaya tə bazlam i gəma ŋgay hərwi ada ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu tebiye tâ gəl ada tâ ye kame

kame. Kə ge andza niye bay na, ndo nakə ma diye ha bazlam aye a ze ndo nakə ma tsikiye bazlam i gəma neheye a sər bay aye.

⁶ Malamar ga hay, tadə na ye naha a gay kurom, na tsikakum me tə bazlam i gəma neheye ka sərüm bay aye na, na gakumeye ɲgama na, ma kəkay? Tadə na dəkum ha wu i Mbəlom nakə maɲgaha eye bay, na dəkum hay siye i wu hay bay, na dəkumeye ha bazlam i Mbəlom bay ada na tətikiye kurom ha bay na, na dzəna kurom ka wuray kwa tsekweɲ bay tebiye!

⁷ Dzalum ka wu i məhetse hay təday, andza ndərloy ta gandzaval. Tadə ndo məfe ta fa tədə tədə bay na, ndo hay ta səriye məpaka naha faya bay.

⁸ Məfe fagam bəbay na, andza niye dərma. Tadə agəna gəma ta gəma neɲged ta giye vərəm ada tadə ndo məfe fagam i mede a vərəm kə fa na tə dəma bay na, ndəray ma diye a vərəm niye bay.

⁹ I kurom dərma na, andza niye. Tadə faya ka tsikumeye bazlam i gəma neheye ndəray a sər bay aye na, ndo hay ta tsəniye wu nakə ka tsikum aye na, ma kəkay?

¹⁰ Bazlam i gəma hay wal wal andaya ka məndzibəra. Bazlam i gəma hay tebiye a satay məgwədə wu andaya.

¹¹ Ane tuk na, tadə ndoweye kə tsiken me tə bazlam i gəma nakə na sər bay aye na, neɲgeye mbəzlew kame ga ada neɲ dərma andza mbəzlew kame ɲgay.

¹² Andza niye, neɲ faya na gwadəkumeye pəlum tə dərəv kurom peteh gədaɲ neheye Məsəfəre ma vəlateye a ndo hay aye hərwi ada kâ hutum ha-

ladzay. Ane tuk na, wu nãte na, wudum wene wene eye na, wu nakə ma dzəniye tay ha ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu mægəle ada ma ye kame kame aye.

¹³ Hərwi niye ndo nakə a sər mətsike bazlam i gəma aye na, m̃a dūwulay me a Mbəlom hərwi ada Məsəfəre m̃a vəlay gədaŋ məmatay ha a ndo hay tə bazlam nakə ndo hay tə tsəniye aye.

¹⁴ Tadə faya na dūwulay me a Mbəlom tə bazlam i gəma nakə na sər bay aye na, məsəfəre ga neŋgeye faya ma dūwuliye me a Mbəlom. Dedək, ane tuk na, metsehe ga andaya mə dəma bay.

¹⁵ Kə ge andza niye na, na giye na, kəkay? Na dūwulay me a Mbəlom ta məsəfəre ga tə bazlam i gəma neheye na sər bay aye. Ane tuk na, na dūwulay me a Mbəlom tə metsehe ga tə bazlam neheye na tsəne aye hərwi ada ña tsəne. A seŋ mäge dəmes ta məsəfəre ga tə bazlam neheye na tsəne bay aye ada a seŋ mäge dəmes tə metsehe ga dəmes neheye na tsəne aye.

¹⁶ Tadə kə ge andza niye bay, nəkar i yak faya ka gay naha sisə a Mbəlom tə bazlam neheye ka sər bay aye tuk na, ada ndo neheye tə sər wu niye hay bay aye na, ta mbədiye faya «amen» na, ma kəkay? Nəteye tə tsəne wu nakə ka tsik aye bay.

¹⁷ Məgay naha sisə yak niye ka gay naha a Mbəlom aye na, lele, ane tuk na, ma giye ŋgama a ndo neŋged bay.

¹⁸ Neŋ faya na gay naha sisə a Mbəlom hərwi na tsik bazlam neheye na sər bay aye na, na ze kurom ha tebiye.

19 Ane tuk na, ahəl nakə neŋ ta ndo məpe mədzaļ gər hay ka Yesu mahaya gər eye na, ŋgama na tsikatay gər i bazlam hay zlam neheye ta tsəniye andza niye na, na tətikiye tay ha ndo hay tə bəmalə nakə na tsikateye gər i bazlam hay gwezem kuro vəd̄vəd̄ haladzay tə bazlam neheye tə sər bay aye.

20 Malamar ga hay, ka dzalum gər ka wu hay andza wawa ndəriz hay bay. Duh dzalum gər na, andza nəkurom bagwar eye hay. Ta təv i mənese na, tərūm andza wawa ndəriz hay. Nətēye na, tə sər məge mənese bay.

21 Tə watsa mə Derewel i Mbəlom na, Bəy Maduweŋ a gwad:

«Neŋ na sləriye naha ndo i gəma neŋged̄ hay ka təv i ndo ga hay.

Ta tsikateye bazlam ga tə bazlam i gəma mekelēn eye.

Kwa na ge andza niye bəbay na,

ndo hay ta peŋeye faya zləm wal bay.*»

22 Hərwi niye mət̄sike me tə bazlam neheye tə sər bay aye na, faya ma bəzatay ha wu a ndo neheye tə pa mədzaļ gər ka Yesu Kəriste bay aye. Ndo neheye faya ta dīye ha bazlam i Mbəlom aye na, faya ma bəzatay ha wu a ndo neheye ta dzala ha ka Yesu aye na, Mbəlom andaya ta nətēye bəna a ndo neheye ta pa mədzaļ gər ka Mbəlom bay aye bay.

23 Andza niye, ahəl nakə ndo məpe mədzaļ gər hay ka Yesu tebiye mahaya gər eye, tadə nəkurom tebiye faya ka tsikumeye tə bazlam i gəma neheye ndo hay tə sər bay aye, ndo məpe mədzaļ gər ka

---

* 14:21 Zəba ma Ezay 28.11-12.

Yesu neheye tã sãr wuray bay aye kãgãbay ndo neheye ta dzala ha ka Yesu bay aye, ta ye naha na, ta gwadiye gãr a vuwakum.

²⁴ Ane tuk na, tadã dũh nãkurom tebiye faya ka dũmeye ha bazlam i Mbãlom tã bazlam i gãma nakã ndo hay tã sãr aye na, ndo neheye ta dzala ha ka Yesu zuk bay aye ada ndo neheye ta dzala ha ka Yesu tã sãr wuray bay aye, ta ye naha na, ta sãriye ka mãnese tay. Wu nakã ta tsãniye tebiye aye na, ma gateye hiyew mã dãrev tay.

²⁵ Wu neheye manghaha eye tã dzala mã gãr tay aye na, ma ndohwaweye parakka. Tsa na, ta dãkweye gurmets a Mbãlom, ta dãslay ha gãr ada ta tsikiye parakka tã bazlam tay, ta gwadiye Mbãlom andaya mã walañ kurom ta dedek.

²⁶ Malamar ga hay, ka gakweye na, kãkay? Ka hayum gãr na, ndoweye ma giye dãmes, ndo nenjed ma tãtikateye bazlam i Mbãlom a ndo hay, ndo nenjed ma tsikiye wu nakã manghaha eye Mbãlom a dãy ha aye, ndo nenjed nengeye na, ma tsikiye me tã bazlam i gãma neheye ndo hay tã sãr bay aye, ada ndo nenjed ma miye ha parakka wu nakã a tsik tã bazlam i gãma nakã ndo hay tã sãr bay aye. Wu nakã faya ka gumeye tebiye na, gum hãrwi ada ndo mãpe mãdzal gãr hay ka Yesu tã gãl.

²⁷ Tadã ndo hay andaya a satay mãtsike me tã bazlam i gãma neheye ndo a sãr bay aye na, ndo sulo kãgãbay mahkar ta tsik tsa, mã ze ndo hay mahkar bay, ada tã tsik na, nãte ta nãte. Ada ndoweye mã ma ha wu nakã tã tsik aye.

²⁸ Tadã ndãray andaya mãma ha bay na, tã ndza tãte. Tã dzala mã gãr tay ada tã tsikay a Mbãlom.

²⁹ Ndo mæde ha bazlam i Mbəlom hay na, ndo hay sulo kəgəbay mahkar tâ tsik me tsa. Ndo siye hay tâ pay zləm a wu nakə ta tsikiye aye, a yaw abəra ka təv i Mbəlom dedək tsukudu dedək bədaw?

³⁰ Tadə ndoweye faya ma diye ha bazlam i Mbəlom, tsa na, Mbəlom a da ha wu wedeye a ndo nenğed mə walañ kurom na, ndo nakə kurre faya ma tsikiye me aye mâ gər ha mətseke hərwi ada ndo nenğed mâ tsik me.

³¹ Nəkurom tebiye ka slumeye mæde ha bazlam i Mbəlom, ane tuk na, tsikum me nəte ta nəte hərwi ada nəkurom tebiye kâ tətikum wu ada kâ vəlumatay gədañ a ndo siye hay.

³² Ndo nakə gədañ i Məsəfəre andaya faya mæde ha bazlam i Mbəlom aye na, a sər məgay metsehe a gədañ eye niye dərma.

³³ Andza niye hərwi wu nakə ma diye ta tsəved eye bay na, a yay a gər a Mbəlom bay. Nenğeye a say duh na, ndzakwa ta tsəved eye lele tə zay.

Ngwas hay tâ ge na, andza ngwas neheye ma məhay gər i ndo məpe mədzał gər hay ka Yesu aye tebiye.

³⁴ Ka hayum gər ka təv manəte eye na, tâ ndza tətə, tâ tsik me bay. Nəteye na, tsəved tay andaya mətseke me bay. Ngwas hay na, tâ rəhay gər a hasləka hay andza nakə mawatsa eye mə Derewel i Mbəlom aye.

³⁵ Tadə wu andaya nakə ta tsəne bay aye ada a satay matsətsehe aye na, tâ tsətsah ma məhay gər bay, tâ tsətsah ka zal tay hay mətagay. Ngwas ma tsikiye me ma məhay gər i ndo məpe mədzał gər

hay ka Yesu na, lele bay.†

³⁶ Ah! Ka dzalum na, bazlam i Mbəlom a yaw abəra mə gay kurom ba! Kəgəbay ka dzalum na, maa tsəne bazlam nakay na, nəkurom dekdək ba!

³⁷ Tadə ndoweye kə dzala mə gər ɲgay kə huta gədaŋ i məde ha bazlam i Mbəlom kəgəbay gədaŋ mekeleŋ i Məsəfəre, m̄a sər ha wu nakə na watsa kanaŋ aye na, maa tsik gum andza niye na, Bəy Maduweŋ kway.

³⁸ Tadə ndoweye kə sər wu nakə na watsa aye, bazlam i Bəy Maduweŋ bay na, nəmay dərmak nəmaa təma na bay.

³⁹ Malamar ga hay vəlumay ha dərev kurom ka mapəle məde ha bazlam i Mbəlom ada k̄a gumatay me a ndo hay mətsike me tə bazlam i gəma hay bay.

⁴⁰ Ane tuk na, gum wu hay tebiye ta lele eye. Gum ta tsəved eye dərmak.

15

Yesu Kəriste kə lətsew abəra ma mədahaŋ

¹ Malamar ga hay, anəke a seŋ na, məmakum ahaya a gər Labara Ɗgwalak eye nakə na dākum ha ahəl niye aye. Ka təmum a dərev kurom, ka dzalum ha faya lele.

² Labara niye ɲgwalak eye na, nakə Mbəlom ma təmiye kurom ha aye tadə faya ka dzalumeye huya andza nakə na tsikakum aye. Tadə faya ka gumeye andza niye bay na, ka dzalum ha faya ta dedək bay.

³ Na tətikakum na, wu nakə Yesu Kəriste a tətikeŋ aye. Wu nakə a ze kwa me tebiye na lah matətikakum aye na, Yesu Kəriste kə mət hərwi

† 14:35 1 Korinṭe hay 11.5.

mezeleme kway andza nakə tə watsa mə Derewel i Mbəlom aye.

⁴ A mət na, tə pa na a tsəvay. Məhəne sulo mamahkar eye na, kə lətsew abəra ma mədahan andza nakə tə watsa mə Derewel i Mbəlom aye.

⁵ Ahəl nakə a lətsew abəra ma mədahan aye na, a bəzay ha bo a Piyer ada a bəzatay ha bo a siye i gawla ŋgay neheye kuro gər eye sulo aye.

⁶ Ada ka bəzatay ha bo a ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu ta ziye temerre zləm, nəteye tebiye tə ŋgatay a həlay manəte eye. Siye hay ta mət tsiy, ane tuk na, siye hay haladzay nəteye andaya tə dəre.

⁷ Ma dəba eye a bəzay ha bo a Yakuba ada a bəzay ha bo a ndo i maslan siye hay tebiye dərmak.

⁸ Tsa na, maduk i duk eye a bəzeŋ ha bo a neŋ dərmak. Pat eye niye neŋ na təra na, andza wawa nakə tə wa na kə ndisl a kiye i məwe ŋgay bay aye.

⁹ Neŋ na, wawa eye tsekwedədeŋ mə walaŋ i ndo i maslan i Yesu hay. Neŋ na sla da tā zeleŋ ndo i maslan i Yesu bay hərwi na gatay dəretsətseh a məhay gər i ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu.

¹⁰ Ane tuk na, Mbəlom kə geŋ ŋgwalak ŋgay nakə na təra ndo i maslan ŋgay andza nakay anan ka ŋgatumeŋ anəke aye. Ŋgwalak i wu nakə a geŋ aye na, ka təra kəriye bay. Duh na ge ha məsler haladzay a ze siye i ndo i maslan i Yesu hay. Ane tuk na, gədan nakə na ge ha məsler aye na, i ga bay. Maa pa fagaya ŋgama na, Mbəlom. Maa ge məsler mə neŋ na, neŋgeye.

¹¹ Andza niye, kwa tadə maa tsikakum Labara Ŋgwalak eye niye na, neŋ, kwa maa tsik na, siye i ndo i maslan i Yesu hay, nəmay tebiye

nəmaa tsikiye labara Nḡwalak eye andza nakə na tsikakum aye ada nakə ka dzalum ha aye.

Mbəlom ma ta lətsiye tay ahaya ndo hay abəra ma mədahaŋ

¹² Labara Nḡwalak eye nakə nəmaa a tsik aye na, Yesu Kəriste kə lətsew abəra ma mədahaŋ. Kə ge andza niye tuk na, ada ndo siye hay mə walaŋ kurom tə gwad, ndo hay ta lətseweye abəra ma mədahaŋ bay na, ma kəkay?

¹³ Tadə ta dedək ndo hay ta lətseweye abəra ma mədahaŋ bay na, andza məgwede Yesu Kəriste bəbay kə lətsew abəra ma mədahaŋ bay bəna mey?

¹⁴ Tadə neŋgeye kə lətsew abəra ma mədahaŋ bay na, andza məgwede bazlam i Mbəlom nakə nəmaa da ha aye na, ka təra wu kəriye. Ada mədzał gər kurom nakə ka dzalum ha Yesu aye na, ma giye ŋgama bay.

¹⁵ Tadə kə ge andza niye na, andza məgwede nəmay faya nəmaa rawiye me ka Mbəlom hərwi nəmay faya nəmaa tsikateye a ndo hay na, Mbəlom kə lətse ahaya Yesu Kəriste abəra ma mədahaŋ. Ane tuk na, tadə ndo hay ta lətseweye abəra ma mədahaŋ bay na, Mbəlom neŋgeye kə lətse ahaya Yesu Kəriste abəra ma mədahaŋ bay.

¹⁶ Tadə Mbəlom ma lətsa tay ahaya ndo hay abəra ma mədahaŋ bay na, Yesu Kəriste dərmak, Mbəlom kə lətse ahaya abəra ma mədahaŋ bay.

¹⁷ Tadə Yesu Kəriste kə lətsew abəra ma mədahaŋ bay na, mədzał gər kurom nakə ka dzalum ha aye, ma giye ŋgama bay ada nəkurom na, huya mə mezeleme.

18 Andza mægweđe ndo neheye ahəl niye tə mət ta dzala ha ka Kəriste aye na, ta dze hele hele.

19 Tadə ka pakwa mədzal gər kway ka Yesu Kəriste hərwi ada mâ dzəna kway ka məndzibəra đekdek tsa ada wuray andaya kame bay na, ndo hay ta tuwiye fakwaya haladzay ma ziye ha i ndo siye hay.

20 Ane tuk na, ta dedek Kəriste kə lətsew abəra ma mədahaŋ. Maa lah mələtsew abəra ma mədahaŋ na, neŋgeye. A đa ha na, siye i ndo neheye tə mət aye, ta lətseweye abəra ma mədahaŋ dərmaċ.

21 Maa zlaw məməte ka məndzibəra na, ndo nəte. Andza niye, maa həndəkatay tsəved a ndo hay mələtsew abəra ma mədahaŋ na, ndo nəte dərmaċ.

22 Ndo hay tebiye ta mətiye hərwi nəteye gwala i Adam hay. Andza niye, ndo neheye nəteye madzapa eye tə Yesu Kəriste aye na, ta ta hutiyə sifa.

23 Ane tuk na, ma giye bo na, ka membre ka membre. Maa lah mələtsew kurre na, Yesu Kəriste. Pat nakə kə maw aye na, ndo ŋgay hay ta lətseweye abəra ma mədahaŋ tuk.

24 Ma dəba eye na, Yesu Kəriste ma bəbazliye tay ha gədaŋ i məsəfəre neheye lele bay eye tebiye ada ta bəy tay hay tebiye ada ta gədaŋ i bəy i dala hay tebiye. Tsa na, məndzibəra ma ndəviye. Ma dəba eye ma vəlay ha bəy a həlay i Bəba Mbəlom.

25 Andza mægweđe na, Kəriste ma ləviye təmad hus a pat nakə Mbəlom ma piye tay ha ndo məne dərə ŋgay a həlay ŋgay aye.

26 Maduk i duk i ndo məne dərə nakə Mbəlom ma dziye ha aye na, məməte.

²⁷ Ka sər kwa ha na, hərwi tə watsa mə Derewel i Mbəlom na, tə gwad: «Mbəlom kə pa wu hay tebiye a həlay i Wawa ŋgay.*» Mbəlom a tsik bazlam niye hay na, bo i Mbəlom eye nəngeye ma ndziye mə həlay i Wawa ŋgay bay hərwi maa pa siye i wu hay a həlay i Wawa ŋgay na, bo ŋgay eye.

²⁸ Mbəlom kə pa wu hay tebiye a həlay i wawa ŋgay na, Wawa ma rəhay ha gər a Mbəlom nakə a pa wu hay a həlay ŋgay tebiye aye. Andza niye Bəba Mbəlom ma ləviye wu hay tebiye ada ndo zezeŋ tebiye.

²⁹ Dzalum ka ndo neheye faya ta dzəhuḅiye bo a yam hərwi ndo neheye ta mət tsiy aye. Maa gatay ŋgama mə dəma na, wuye mey? Tadə ta dedek ndo hay ta lətseweye abəra ma mədahaŋ bay na, ndo niye hay ta dzəhuḅawa bo a yam a bəram tay na, hərwi mey?

³⁰ Tadə ndo hay ta lətseweye abəra ma mədahaŋ bay na, nəmay nəmaa siye dərətsətseh pat pat na, hərwi mey?

³¹ Malamar ga hay, pat pat neŋ na, na mawa veket veket abəra ma məməte. Wu nakə faya na tsikakumeye dedek. Na tsikakum na, ta dedek, neŋ faya na ŋgwasiye hərwi kurom. Məŋgwese ga na, hərwi nəkurom ta nəmay tebiye, nəkway madzapa eye ta Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste.

³² Ma gəma i Efez na, nəmaa ge magazləga ta ndo hay haladzay andza ta wu i pesl neheye sewed hay haladzay aye. Tadə na dzala ka wu i məndzibəra na, dərətsətseh nakay ma giye ŋgama daw? Tadə ndo hay ta lətseweye abəra ma mədahaŋ bay na,

---

* 15:27 Dəmes hay 110.1.

na tsikiye andza ndo wuray a gwad: «Ndayakwa wu mənday haladzay ada sakwa wu məse haladzay hərwi mazlambar ka mətakweye.†»

³³ Kâ vumay gər a bo kurom bay. Sərüm ha, tadə faya ka həhalumeye ta ndo neheye faya ta giye mənese aye na, nəkurom dərmak ka gumeye mənese.

³⁴ Kâ tərüm ndo i matərakahañ hay bay. Kâ gum mənese bay. Na zəba faya na, siye i ndo hay mə walañ kurom tə sər Mbəlom bay. Na tsik andza niye na, hərwi ada horoy mâ gakum.

Bo nakə ma lətseweye abəra ma mədahañ aye

³⁵ Agəla ndoweye ma tsətsahiye, ma gwadiye: «Ndo hay ta lətseweye abəra ma mədahañ na, ma kəkay? Ndowneye kə lətsew na, bo ŋgay ma təriye na, kəkay?»

³⁶ Ndowneye ka tsətsah andza niye na, neŋgeye matərakahañ eye. Dzala təday! Ka sləga hulfe a guvah ma mətiye ada ma ndzohwiye.

³⁷ Ada ka sləga na, wuye mey? Ka pa a bəf na, wu mandzohwa eye tsiy ta slambah eye bay. Ka sləga na, wur eye, agəna daw, agəna hulfe i wu mekeleñ.

³⁸ Dərizl i gərdaf ma ndzohwiye andza nakə a say a Mbəlom aye. Dərizl i gərdaf i hulfe kwa waray waray na, wal wal.

³⁹ I wu neheye tə səfəra eye na, andza niye dərmak. Mbəlom a ge bo tay na, wal wal. Bo i ndo zezeñ na, wal, bo i wu i pesl hay wal, bo i diyeñ hay wal, ada bo i kələf hay wal dərmak.

⁴⁰ Wu neheye ka magərmbəlom aye ta wu neheye ka məndzibəra aye, nəteye na, wal wal

† 15:32 Zəba ma Ezay 22.13.

dərmak. Məle tay nakə tə le aye na, wal wal, nəte bay.

⁴¹ Madəve i pat na, wal abəra ka madəve i kiye dərmak. Ada madəve i kiye wal abəra ka madəve i wurzla. Kwa mə walañ i wurzla hay bəbay na, madəve tay na, wal wal.

⁴² Ahəl nakə Mbəlom mata lətse ahaya ndo abəra ma mədahañ aye na, ma giye na, andza niye dərmak. Bo i ndo na, andza hulfe dərmak. Ta pa mədahañ a tsəvay na, ma ziye. Mbəlom kə lətse ahaya ndo niye abəra ma mədahañ na, bo ŋgay ma ndziye ka tor eye.

⁴³ Tə la na mədahañ a bəf na, gədañ mə dəma bay, a le bay. Ahəl nakə ma lətseweye na, ma təriye gədañ eye, ma liye haladzay.

⁴⁴ Bo nakə tə pa na a bəf andza hulfe aye na, wu i məndzibəra. Ane tuk na, ahəl nakə ma lətseweye abəra ma mədahañ aye na, ma hutkiye bo nakə Məsəfəre mavəla eye.

Bo i məndzibəra andaya na gwaf ba! Sərum ha na, ka ta hutakweye bo nakə Məsəfəre ma vəliye dərmak.

⁴⁵ Tə watsa mə Derewel i Mbəlom na, tə gwaf: «Adam na, ndo nakə kurre Mbəlom a vəlay məsəfəre aye.» Ndo nakə a yaw duk ma dəba aye na, Kəriste. Neñgeye na, ndo nakə ma vəliye sifa a ndo hay tə həlay i Məsəfəre.‡

⁴⁶ Wu nakə Məsəfəre a vəl aye na, makurre eye nakə ndo hay tə ŋgatay aye bay. Tə ŋgatay təday na, a bo i məndzibəra ada ma dəba eye ta ŋgateye a bəmalə nakə Məsəfəre a vəl aye.

‡ 15:45 Madazlay i wu hay 2.7.

47 Makurre i ndo na, Adam, neñgeye i mändzibəra. Mbəlom a ge neñgeye na, ta bətekwew. Ndo neñged na, Məsəfəre. A yaw abəra mə mbəlom.

48 Ndo i mändzibəra hay bo tay na, andza i Adam nakə Mbəlom a ge na ta bətekwew aye. Andza niye dərmak, ndo neheye ta ndziye mə mbəlom aye, ta təriye andza ndo nakə a mbəzlaw mə mbəlom aye.

49 Anəke na, ka ndzəkitakwa bo ta ndo nakə Mbəlom a ge ta bətekwew aye. Kame mba na, ka ndzəkitakweye bo ta ndo nakə a mbəzlaw mə mbəlom aye dərmak.

50 Malamar ga hay, neñ faya na tsikakumeye, ndo zezeñ ma sliye faya mede a Bəy i Mbəlom tə slo i bo ŋgay bay. Hərwi wu nakə ma ziye na, ma sliye faya mändze tə wu nakə ma ndziye ka tor eye bay.

51 Tsənum! Na tsikakumeye wu nakə maŋgaha eye Mbəlom a deñ ha aye. Ka mətakweye tebiye kway eye bay. Ane tuk na, nəkway bo kway ma mbədiye.

52 Ka mandəve i mändzibəra na, ta fiye tolom. Ta fa na, kwayaŋña ka mətsike me niye na, bo kway ka mbađa. Ta fa tolom na, ndo neheye ta mət tsiy aye ta lətseweye abəra ma mədahaŋ tə bo nakə ma ziye bay aye. Nəkway neheye tə dəre aye, Mbəlom ma vəlakweye bo weđeye dərmak.

53 Andza məgweđe, bo kway nakə ma mətiye ada ma ziye na, kutoŋ ma təriye bo nakə ma mətiye bay ada ma ziye bay aye.

54 Ahəl nakə bo nakə ma mətiye ada ma ziye ka təra bo nakə ma mətiye sa bay ada ma ziye sa bay aye na, wu nakə tə watsa mə Derewel i Mbəlom aye

ma bəziye tuk. Tə watsa na: «Məməte andaya sa bay. Mbəlom kə dze ha tebiye.»

⁵⁵ «Nəkar məməte, ehey! Gədaŋ yak eye mənğay tuk?

Səmber yak eye nakə ka mbalawa tay ha ndo hay aye na, mənğay tuk?§»

⁵⁶ Məməte na, a huta gədaŋ məğay wu nakə lele bay aye a ndo hay hərwi mezeleme. Mezeleme a huta gədaŋ na, hərwi bazlam i Mbəlom mapala eye.

⁵⁷ Ane tuk na, gakway sişœ a Mbəlom hərwi kə vələkway gədaŋ mənğwese ka mezeleme kwa ka məməte ta gədaŋ i Bəy Maduweŋ kway Yesu Kəriste.

⁵⁸ Malamar ga hay neheye na wuda kurom hal-adzay aye, hərwi niye ndzum bəŋbəŋ lele, kâ yum gər bay. Rəzlumay a gər a məsler i Bəy Maduweŋ Yesu pat pat tə dərev kurom peteh. Ka sərūm ha məsler nakə ka gumeye ta gədaŋ ŋgay aye na, ma təriye kəriye bay.

16

Ta tsakal suloy hərwi madzəne tay ha ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu

¹ Anəke na, na tsikakumeye naha ka suloy nakə ka tsakalumeye hərwi madzəne tay ha ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu neheye ma Zərozelem aye. Gum andza nakə na tsikatay a ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu neheye ma Galat aye.

² Pat i luma i sidzew hay na, kwa way way tsakalum dala andza nakə ka hutum, Mbəlom a

---

§ 15:55 Zəba ma Ezay 25.8; Oze 13.14.

vəlakum aye. Pum na hərwi ada pat nakə na ye naha aye na, ka tsakalumeye sa bay.

³ Na ye naha na, ka tsikumeneje ndo neheye ka palum tay ha hərwi ada tâ ye ha suloy nakə ka tsakalum, ta diye ha a Zerozelem aye na, na watsateye dərrewel a həlay.

⁴ Tadə kə ge lele neñ nâ ye dərmağ na, nəmaa diye dziye.

Pol ma diye a Koriñte

⁵ Na diye naha ka təv kurom na, na diye ta Masedowan.

⁶ Ağəna na ye naha na, na ndziye tsekweñ ka təv kurom, ağəna a həlay i mətasl na, na ndziye ka təv kurom. Ma dəba eye na diye abəra ka təv kurom, na diye kwa ka waray na, ka dzənumeye ga.

⁷ Na diye naha ka təv kurom na ndziye tsekweñ tsa, na diye gwa na, a señ andza niye bay. Tadə kə yay a gər a Bəy Maduweñ na, a señ ka ndzakweye ka təv manəte eye məndze haladzay.

⁸ Ane tuk na, na ndziye kənañ ma Efez təmad hus a magurlom i Peñtekot*,

⁹ hərwi Mbəlom ka həndeken na tsəved lele ka mäge məsler bagwar eye kənañ. Ada ndo mənə dərə ga hay andaya haladzay.

¹⁰ Timote ki ye naha ka təv kurom na, təmum na tə həlay sulo sulo hərwi ada mâ ndza ta mənğwese eye lele mə walañ kurom. Hərwi neñgeye ndo mäge məsler i Bəy Maduweñ andza neñ nakə faya na giye.

---

* **16:8** Peñtekot na, tə bazlam i Gərek. Magurlom i gərndzahosl. Tə gawa magurlom eye na, məhəne 50 ma dəba i Pak. I ndo məpe mədzal gər hay ka Yesu na, magurlom i məhute Məsəfəre Tsədanja eye.

¹¹ Ndəray mâ gay wuray bay. Dzənum na đuh hərwi ada mâ gər kurom ha tə zay ada mâ maw ka təv ga. Neñ ta ndo siye hay faya nəmaa həbiye na kanañ.

¹² Malamar kway Apolos na, na tsikay madzəga haladzay, na gwadəy na, neñgeye tə siye i malamar hay tâ ye naha ka təv kurom tey. Ane tuk na, a say mede naha anəke zuk bay. Aza kə huta həlay eye kame mba na, ma diye naha.

Mandəve i bazlam

¹³ Ndzum tsezlezleññe tə metsehe lele. Tərum ndo gədañ eye ka tsəved i Mbəlom bəñbəñ lele. Kâ dzədzarum bay. Dərev kurom mâ ndza ta gədañ eye.

¹⁴ Wu nakə ka gumeye tebiye aye na, gum tə mawude bo nakə ka wudumeye ha ndo hay aye.

¹⁵ Malamar ga hay, ka sərurum Sitefanas ta ndo i gay ngay hay tebiye. Sərurum ha, maa lah məpe mədzał gər ka Yesu Kəriste ma gəma i Akay† na, nəteye. Ta vəl ha gər tay ka mäge məsler i Mbəlom hərwi madzəne tay ha ndo məpe mədzał gər hay ka Yesu. Neñ faya na gakumeye naha amboh,

¹⁶ slala i ndo neheye faya ta giye məsler i Mbəlom mə walañ kurom aye na, rəhumatay ha gər. Rəhumatay ha gər a ndo neheye faya ta rəzleye a gər mäge məsler i Mbəlom dziye aye dərmak.

¹⁷ Dərev ga kə ngwasa haladzay hərwi nakə Sitefanas ta Fortunatus ada ta Akayəkus ti yaw ka təv ga aye. Na ngatatay na, andza na ngatakum a nəkurom tebiye.

---

† 16:15 Akay na, məzele guram i diye i Salawa i Gəres.

¹⁸ Ta meñ naha dærev andza tæ makum naha dærev a nækurom aye dærmak. Slala i ndo neheye andza nakay aye na, ræhawumatay ha gær.

¹⁹ Ndo mæpe mædzal gær hay ka Yesu neheye tæ hayawa gær ka tæv ga kanan ka dala i Azi‡ aye ta tsikakum naha me. Akelas ta Pærisil tæ siye i ndo mæpe mædzal gær hay ka Yesu neheye tæ hayawa gær a gay tay aye, ta tsikakum naha me lele ta mæzele i Yesu Kæriste.

²⁰ Siye i ndo mæpe mædzal gær hay ka Yesu neheye kanan aye tebiye ta tsikakum naha me dærmak.

Tsikum me a bo næte næte mæ walañ kurom ta mægæse bo kurop kurop lele.

²¹ Neñ Pol na tsikakum naha me dærmak. Nakay na, neñ na watsakum naha tæ hælaiy gay eye.

²² Ndo nakæ a wuða Bøy Maduweñ kway Yesu bay aye na, Mbælom mâ velay mezeleme. *Maranata*§, andza mægweđe Bøy Maduweñ may, dara!

²³ Bøy Maduweñ kway Yesu mâ pa fakuma ñgama.

²⁴ Nækurom tebiye na wuða kurom huya hærwi nakæ nækway tebiye madzapa eye tæ Yesu Kæriste aye.

---

‡ **16:19** Dala i Azi anæke na, Turki. § **16:22** Maranata: Mæzele i wu tæ bazlam i Gærek. Yesu ta ndo neheye tæ pa mædzal gær kurre eye tæ ndzawa ma gæma i Yahuda hay tæ tsikawa bazlam eye nakay.

Dzam Wedeye New Testament in Merey

copyright © 2012 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Merey

Translation by: Wycliffe Bible Translators

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2012, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Merey

© 2012, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2015-03-17

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files
dated 29 Jan 2022

024cb559-a7ea-5bd1-9dc9-f33abc74bfec